

CANCELARIA DE STAT A REPUBLICII MOLDOVA

Nr. 31-06-8483

Chișinău

„10” noiembrie 2017

Biroul Permanent al Parlamentului

În temeiul art.73 din Constituția Republicii Moldova, se prezintă spre examinare proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.958 din 7 noiembrie 2017.

Responsabil de prezentarea în Parlament a proiectului de lege este Ministerul Justiției.

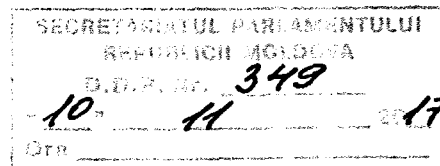
Anexe:

1. Hotărîrea Guvernului privind aprobarea proiectului de lege (în limba română - 1 filă și în limba rusă - 1 filă);
2. Proiectul de lege (în limba română -40 file și în limba rusă -46 file);
3. Nota informativă la proiectul de lege (9 file);
4. Raportul de expertiză al Centrului Național Anticorupție (2 file).

Secretar general al Guvernului

Lilia PALII

Ex.: E.Grosu
Tel.: 022250274

Casa Guvernului,
MD-2033, Chișinău,
Republica Moldova

Telefon:
+ 373-22-250104

Fax:
+ 373-22-242696

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÎRE nr.958

din 7 noiembrie 2017

Chișinău

**Cu privire la aprobarea proiectului de lege
pentru modificarea și completarea unor acte legislative**

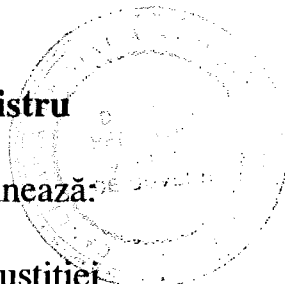
Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre examinare proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

Prim-ministru

Contrasemnează:

Ministrul justiției

PAVEL FILIP

Vladimir Cebotari

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA**LEGE**
pentru modificarea și completarea unor acte legislative

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. I. – Codul familiei nr. 1316-XIV din 26 octombrie 2000 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr. 47–48, art. 210), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 36:

alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) În baza acordului comun al soților, în cazurile în care între aceștia nu există litigii referitoare la partajul proprietății comune în devălmășie, la întreținerea, educarea și domiciliul copiilor minori, comuni sau adoptați de ambii soți sau la întreținerea soțului inapt de muncă, căsătoria este desfăcută de către oficiul stare civilă în a cărui rază teritorială se află domiciliul unuia dintre soți. Soții participă la desfacerea căsătoriei în condițiile Legii nr. 100-XV din 26 aprilie 2001 privind actele de stare civilă.”;

la alineatul (5), cuvintele „la întreținerea copiilor minori sau a soțului inapt de muncă,” se substituie cu cuvintele „la întreținerea, educarea și domiciliul copiilor minori, comuni sau adoptați de ambii soți, sau la întreținerea soțului inapt de muncă”.

2. La articolul 37, alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Dacă soții au copii minori comuni sau adoptați de ambii soți și nu au ajuns la un acord privind domiciliul, educarea sau modul de întreținere a acestora, sau în lipsa acordului la divorț al unuia dintre soți, cu excepția cazurilor prevăzute la art. 36 alin. (2), desfacerea căsătoriei are loc pe cale judecătorească.”

Art. II. – Legea nr. 100-XV din 26 aprilie 2001 privind actele de stare civilă (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr. 97-99, art. 765), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 41 litera a), textul „- dacă aceștia nu au copii minori comuni” se exclude.

2. La articolul 43:

titlul va avea următorul cuprins:

„Înregistrarea divorțului pe baza declarației comune a soților”;

alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) În baza acordului comun al soților, în cazurile în care între aceștia nu există litigii referitoare la partajul proprietății comune în devălmășie, la întreținerea, educarea și domiciliul copiilor minori, comuni sau adoptați de ambii

soți sau la întreținerea soțului inapt de muncă, căsătoria este desfăcută de către oficiul stare civilă în a cărei rază teritorială se află domiciliul unuia dintre soți.”;

la alineatul (2) , textului „ , soții vor confirma că nu au copii minori comuni. În declarație” se exclude.

Art. III. – Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225-XV din 30 mai 2003 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 130–134, art. 415), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 2 alineatul (1), după cuvintele „Constituția Republicii Moldova” se introduce textul „ de hotărârile și deciziile Curții Europene a Drepturilor Omului, de hotărârile Curții Constituționale,”.

2. Articolul 10 se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) În cazurile expres prevăzute de lege, instanța sancționează cu amendă judiciară participanții la proces, reprezentanții, alte persoane care nu sînt participanți, pentru fapte ce constituie încălcări procedurale.”

3. La articolul 12, alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Instanța judecătorească soluționează cauzele civile în temeiul Constituției Republicii Moldova, al tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, al hotărârilor și deciziilor Curții Europene a Drepturilor Omului, al hotărârilor Curții Constituționale, al legilor organice și ordinare, al hotărârilor Parlamentului, al decretelor Președintelui Republicii Moldova, al ordonanțelor și hotărârilor Guvernului, al actelor normative ale ministerelor, ale altor autorități administrative centrale și ale autorităților administrației publice locale. În cazurile prevăzute de lege, instanța aplică uzanțele dacă acestea nu contravin ordinii publice și bunelor moravuri.”

4. Articolul 12¹ va avea următorul cuprins:

„Articolul 12¹. Ridicarea excepției de neconstituționalitate

(1) În cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.

(2) La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitîndu-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

d) nu există o hotărâre anterioară a Curții avînd ca obiect prevederile contestate.

(3) Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune printr-o încheiere care nu se supune nici unei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei civile, însă pînă la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate se amîină pledoariile.

(4) Dacă nu sînt întrunite cumulativ condițiile alin. (2), instanța refuză ridicarea excepției de neconstituționalitate printr-o încheiere care poate fi atacată odată cu fondul cauzei.

(5) Instanța de judecată poate ridica excepția de neconstituționalitate doar dacă cererea de chemare în judecată, cererea de apel a fost acceptată în modul prevăzut de lege sau cererea de recurs împotriva hotărîrii sau deciziei curții de apel a fost declarată admisibilă conform legii.”

5. Articolul 12²:

se completează cu alineatele (1¹) și (1²) cu următorul cuprins:

„(1¹) Solicitarea avizului consultativ trebuie să se refere la dificultăți de aplicare corectă a normei de drept susceptibilă de interpretări diferite. Solicitarea avizului consultativ nu va conține formularea unei simple întrebări cu privire la aplicarea unui text de lege.

(1²) Obiectul solicitării îl constituie o veritabilă problemă de drept, dacă întrunește următoarele condiții:

a) solicitarea este formulată în legătură cu existența unei cauze aflate în curs de examinare în instanța de judecată;

b) lămurirea problemei de drept este determinantă în ce privește soluționarea pe fond a cauzei în care a fost ridicată;

c) problema este nouă, interpretarea dată problemei de drept nu a fost soluționată printr-un aviz consultativ anterior.”;

alineatele (3) și (5) vor avea următorul cuprins:

„(3) În cazul în care decide respingerea solicitării, Plenul Curții Supreme de Justiție emite o încheiere motivată care nu se supune nici unei căi de atac și care se publică pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.”

„(5) Solicitarea avizului consultativ se dispune printr-o încheiere care nu se supune nici unei căi de atac și care nu afectează examinarea în continuare a cauzei civile, însă pînă la pronunțarea Plenului Curții Supreme de Justiție asupra solicitării de emitere a avizului consultativ se amîină pledoariile.”

6. Articolul 17 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 17. Unificarea practicii judiciare**

(1) Pentru aplicarea corectă și uniformă a legislației, Curtea Supremă de Justiție, din oficiu, precum și la propunerea organelor profesionale, create prin lege, ale profesiilor conexe justiției, adoptă și publică hotărîri explicative și

opinii consultative privind aplicarea corectă a normelor de drept și soluționarea justă a cauzelor civile.

(2) Hotărârile explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție și opiniile consultative ale colegiilor au caracter de îndrumare și nu sînt obligatorii pentru instanțele judecătorești.”

7. Se completează cu articolul 17¹ cu următorul cuprins:

„**Articolul 17¹.** Depunerea documentelor prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor

(1) Cererile de chemare în judecată, cererile de apel, de recurs, de revizuire, de eliberare a ordonanțelor judecătorești și oricare alte cereri sau acte procedurale pot fi depuse în instanța de judecată prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, care este unic pentru întreg sistemul judecătoreesc din Republica Moldova. În acest caz, cererea trebuie să fie semnată cu semnătura electronică avansată calificată, iar actele anexate la ea se introduc în Programul integrat de gestionare a dosarelor sub formă de documente electronice semnate cu semnătură electronică avansată calificată.

(2) La depunerea actelor prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, se va anexa obligatoriu dovada semnăturii electronice, conform legislației.”

8. La articolul 18, alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Înregistrarea video, fotografierea, utilizarea altor mijloace tehnice decît cele cerute în condițiile alin. (1¹) pot fi admise numai de președintele ședinței de judecată și doar cu acordul părților și participanților la proces, iar în caz de audiere a martorilor, cu acordul acestora.”

9. Articolul 25 se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) În cazurile expres prevăzute de lege, judecătorul examinează cauza în procedură scrisă.”

10. Articolul 43:

la alineatul (2) litera b), textul „pe parcursul judecării, s-a constatat că” se exclude;

alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Strămutarea cauzei de la o instanță la alta din motivele specificate la alin. (2) lit. a), b) și c) se face în faza pregătirii cauzei pentru dezbateri judiciare, în temeiul unei încheieri motivate a instanței în care este intentat procesul. Încheierea de strămutare a cauzei nu se supune nici unei căi de atac, dar poate determina ridicarea unui conflict negativ de competență.”;

la alineatul (4), cuvintele „a cărei încheiere este irevocabilă și nu este susceptibilă de recurs” se substituie cu cuvintele „a cărei încheiere nu se supune nici unei căi de atac”;

se completează cu alineatul (6) cu următorul cuprins:

„(6) Nu se admite formularea unei noi cereri de strămutare pe aceleași motive, dacă anterior strămutarea a fost respinsă sau întemeiată pe motive cunoscute la data soluționării cererii anterioare. În acest caz, cererea de strămutare se anexează la materialele dosarului printr-o încheiere protocolară.”

11. La articolul 49, alineatul (4) se completează în final cu textul: „, , precum și de respingere a pretențiilor ca fiind tardive.”

12. Articolul 52 se completează cu alineatul (6) cu următorul cuprins:

„(6) Cererea de recuzare ce contravine alin. (5) și care invocă alte motive decât cele prevăzute la art. 50 și 51 se anexează la materialele dosarului printr-o încheiere protocolară.”

13. La articolul 53:

alineatul (1¹) se abrogă;

alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Cererea de recuzare se distribuie spre soluționare în mod aleatoriu prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor și se examinează fără a afecta continuitatea ședinței de judecată în maximum 5 zile lucrătoare, însă pînă la soluționarea cererii de recuzare se amîină pledoariile.”;

la alineatul (3), cuvintele „și dacă recuzarea îi privește pe toți judecătorii ei” se exclud.

14. La articolul 55, după cuvintele „interesate în pricinile” se introduce textul „privind aplicarea măsurilor civile de protecție în cazurile de violență în familie și în pricinile”.

15. Articolul 60:

alineatele (2) și (3) vor avea următorul cuprins:

„(2) Pe tot parcursul examinării cauzei civile, reclamantul este în drept să renunțe la acțiune, pîrîtul este în drept să recunoască acțiunea, iar părțile pot înceta procesul prin tranzacție de împăcare.

(3) În faza pregătirii cauzei pentru dezbateri judiciare, reclamantul este în drept să modifice obiectul sau temeiul acțiunii. Exercitarea acestui drept după începutul dezbaterilor judiciare constituie o acțiune civilă nouă, care poate fi depusă în instanță, în ordine generală. În asemenea cazuri continuă examinarea cererii depuse anterior ori se dispune încetarea procesului, dacă reclamantul renunță la acțiunea inițială. Instanța restituie părții printr-o încheiere protocolară, cererea de modificare a obiectului sau temeiului acțiunii, precum și actele anexate.”;

se completează cu alineatul (3¹) cu următorul cuprins:

„(3¹) Nu se consideră modificare a acțiunii dacă reclamantul completează temeiul acțiunii, mărește sau micșorează quantumul pretențiilor, completează acțiunea cu pretenții accesorii sau solicită compensarea valorii obiectului pierdut sau pierit.”

16. Articolul 61:

în titlul articolului, cuvântul „părților” se substituie cu cuvintele „participanților la proces”;

la alineatul (1), cuvintele „Părțile sînt obligate” se substituie cu cuvintele „Participanții la proces sînt obligați”;

alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) În caz de folosire cu rea-credință a drepturilor procedurale, instanța judecătorească, la cererea părții interesate, obligă partea vinovată să repare prejudiciul cauzat.”;

se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Participanții care exercită drepturile procedurale în mod abuziv se sancționează de către instanța de judecată cu amendă judiciară în mărime de pînă la 50 unități convenționale.”

17. Articolul 62:

la alineatul (2), propoziția a doua va avea următorul cuprins: „Încheierea judecătorească prin care este respinsă cererea participantului la proces privind înștiințarea coparticipantului poate fi atacată odată cu fondul cauzei.”

alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) În cazul existenței temeiurilor prevăzute la alin. (1), orice persoană are dreptul să solicite intervenirea în proces în calitate de coreclamant sau copârît. Încheierea judecătorească prin care a fost respinsă cererea persoanei interesate de a interveni în proces în calitate de coparticipant obligatoriu poate fi atacată cu recurs. Examinarea recursului nu afectează continuitatea ședinței de judecată, însă pînă la pronunțarea deciziei instanței ierarhic superioare, se amîină pledoariile. Dacă încheierea judecătorească prin care este respinsă cererea persoanei interesate de a interveni în proces în calitate de coparticipant obligatoriu a fost casată, instanța reia examinarea cauzei de la pregătirea cauzei pentru dezbateri judiciare.”

18. Articolul 65:

la alineatul (4), cuvintele „refuză să o examineze concomitent” se substituie cu cuvintele „respinge examinarea concomitentă”;

alineatul (5) va avea următorul cuprins:

„(5) Încheierea prin care instanța respinge examinarea concomitentă a acțiunii intervenientului principal cu acțiunea inițială a reclamantului poate fi atacată cu recurs. Examinarea recursului nu afectează continuitatea ședinței de judecată, însă, pînă la pronunțarea deciziei instanței ierarhic superioare, se amîină pledoariile. Dacă încheierea judecătorească prin care este respinsă cererea persoanei interesate de a interveni în proces în calitate intervenient principal a fost casată, instanța reia examinarea cauzei de la pregătirea cauzei pentru dezbateri judiciare.”

19. La articolul 67 alineatul (5), cuvintele „de acesta sau” se exclud.

20. Articolul 75 se completează cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins:

„(1¹) Persoanele fizice pot fi reprezentate în instanța de judecată de către soț/soție, părinți, copii, frați, surori, bunei, nepoți, dacă aceștia sînt licențiați în drept și sînt împuterniciți printr-o procură autenticată notarial.”

21. La articolul 77, litera c) va avea următorul cuprins:

„c) în condițiile art. 306, 316 și 278⁶”.

22. La articolul 79 alineatul (1), cuvintele „și ale celor limitate în capacitatea de exercițiu” se substituie cu cuvintele „și ale celor asupra cărora au fost instituite măsuri de ocrotire”.

23. La articolul 85 alineatul (1), litera a) se completează în final cu următoarea liniuță:

„ - privind încasarea cheltuielilor de judecată suportate în procese civile anterioare, indiferent de calitatea procesuală în respectivele procese.”

24. La articolul 86 alineatul (1), cuvintele „Pînă la etapa dezbaterilor judiciare, judecătorul sau instanța judecătorească” se substituie cu cuvintele „Judecătorul pînă la acceptarea cererii de chemare în judecată”

25. La articolul 89 alineatul (1):

litera e) se completează în final cu textul: „, art. 374”.

la litera g), textul „art. 369, 408 și 409” se substituie cu textul „art. 369, art. 426¹”;

26. La articolul 97 alineatul (2), cuvintele „nu-și susține pretențiile” se substituie cu cuvintele „renunță la pretenții”.

27. Articolul 98 se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) Prin hotărîre judecătorească, decizie a instanței de apel sau decizie a instanței de recurs se dispune în mod obligatoriu încasarea cheltuielilor suportate de instanța de judecată de la partea care a pierdut procesul. Modul de cuantificare a acestora se face conform metodologiei aprobate prin hotărîre de Guvern. Dacă procesul a încetat conform art. 265 lit. a), b), e) și h) sau cererea a fost scoasă de pe rol conform art. 267 lit. a), d)- h), k) prin încheierea respectivă, instanța dispune în mod obligatoriu încasarea cheltuielilor suportate de instanța de judecată de la reclamant.”

28. Articolul 100:

la alineatul (1), după cuvintele „prin intermediul biroului executorului judecătoresc” se introduce textul „, la adresa electronică indicată în cererea de

chemare în judecată sau înregistrată prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor.”;

se completează cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins:

„(1¹) Cererea de chemare în judecată și actele de procedură ale instanței de judecată se comunică autorităților publice, persoanelor juridice de drept privat și avocaților prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor la care aceștia sînt conectați prin adresa electronică indicată în cererea de chemare în judecată, în mandatul de avocat, în alte acte ce atestă utilizarea poștei electronice. Actele de procedură expediate prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor se consideră comunicate.”

29. Articolul 102:

la alineatul (2), după cuvintele „prin telegramă” se introduce textul „, prin telefon și la adresa electronică înregistrată prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor”;

se completează cu alineatul (7) cu următorul cuprins:

„(7) Citațiile și înștiințările judiciare trimise la sediul persoanelor juridice și nerecepționate la expirarea termenelor de reclamare se consideră înmîinate la data expirării termenului de reclamare chiar dacă destinatarul nu a reclamat corespondența de la oficiul poștal. Citațiile și înștiințările expediate la adresa electronică înregistrată în cadrul Programului integrat de gestionare a dosarelor se consideră recepționate.”

30. Articolul 104 se completează cu alineatul (6) cu următorul cuprins:

„(6) Citațiile pot fi expediate în condițiile prezentului cod prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor.”

31. Articolul 105:

alineatul (1¹) și (4) vor avea următorul cuprins:

„(1¹) Citația sau înștiințarea se expediază autorităților publice, persoanelor juridice de drept privat și avocaților prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor sau prin orice mijloc de comunicare ce asigură transmiterea și confirmarea primirii acestor acte. La solicitarea persoanelor fizice, citația sau înștiințarea poate fi transmisă acestora prin mijloace de comunicare ce asigură transmiterea și confirmarea primirii acestor acte sau prin poșta electronică din cadrul Programului integrat de gestionare a dosarelor.”;

„(4) Reprezentanții părților și alți participanți la proces pot remite unul altuia actele de procedură judiciară. În acest caz, comunicarea actelor va fi confirmată prin semnătură pe exemplarul ce urmează a fi depus în instanță sau, după caz, prin orice mijloace care asigură confirmarea comunicării.”;

alineatul (5) se completează în final cu următorul text:

„Dacă părțile și participanții la proces sînt reprezentate de avocați, citația și înștiințarea se expediază la sediul acestora, recepționarea înlăturînd orice viciu de citare a participanților. Citațiile și înștiințările expediate reprezentanților la adresa electronică înregistrată prin intermediul Programului integrat de

gestionare a dosarelor se consideră recepționate de către părți și participanți la proces.”;

se completează cu alineatul (10) cu următorul cuprins:

„(10) Prevederile alin. (6)-(9) nu se aplică citării sau înștiințării prin poștă electronică.”

32. Articolul 107 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 107. Schimbarea adresei pe parcursul procesului**

(1) Dacă își schimbă domiciliul sau sediul după pornirea procesului, partea sau reprezentantul este obligat să comunice instanței noua adresă. În lipsa unei astfel de comunicări, citația sau înștiințarea se trimite la ultima adresă cunoscută instanței și se consideră recepționată chiar dacă destinatarul nu mai locuiește sau nu își are sediul acolo.

(2) Partea este obligată să informeze instanța în termen de 3 zile, dar nu mai târziu de data ședinței de judecată despre angajarea unui avocat, schimbarea sau renunțarea la serviciile avocatului, prezentând instanței datele de contact ale noului avocat, inclusiv adresa electronică a acestuia.”

33. Articolele 113 și 115 vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 113. Efectele neîndeplinirii în termen a actului de procedură**

Dreptul de a efectua actul de procedură încetează o dată cu expirarea termenului prevăzut de lege ori stabilit de instanța judecătorească. Nerespectarea termenului atrage după sine decăderea din drept, dacă legea nu prevede altfel.”;

„**Articolul 115. Prelungirea termenului de procedură**

La cererea participanților la proces interesați, instanța judecătorească poate prelungi termenul de procedură stabilit de instanța judecătorească. Termenul poate fi prelungit pentru același temei o singură dată. Termenul de procedură stabilit de lege nu poate fi prelungit, fiind aplicabil art. 116.”

34. La articolul 119:

alineatul (1) se completează în final cu următoarea propoziție:

„Probele se prezintă în faza pregătirii cauzei pentru dezbateri judiciare în termenul stabilit de instanță, dacă legea nu prevede altfel.”

la alineatul (3), după a doua propoziție se introduce următoarea propoziție:

„Refuzul sau omisiunea persoanelor menționate de a comunica și de a prezenta instanței în termenul fixat, din motive imputabile acestora, probele reclamate, dacă în acest mod se tergiversează judecarea cauzei, se sancționează cu amendă judiciară de pînă la 50 unități convenționale pentru fiecare caz de tergiversare.”

35. Se completează cu articolul 119¹ cu următorul cuprins:

„**Articolul 119¹. Ordinea de prezentare a probelor**

(1) Toate probele se prezintă, sub sancțiunea decăderii, în termenul stabilit de instanța de judecată, în cadrul fazei pregătirii cauzei pentru dezbateri

judiciare, dacă legea nu prevede altfel. În cazul prezentării probelor contrar condițiilor prevăzute de lege, judecătorul dispune restituirea acestora printr-o încheiere protocolară.

(2) Probele care nu au fost prezentate în condițiile alin. (1) nu vor mai putea fi administrate pe parcursul procesului decât în cazurile în care:

a) necesitatea probei rezultă din exercitarea drepturilor prevăzute la art. 60 alin. (3) și (3¹);

b) participantul a fost în imposibilitate de a prezenta proba în termen;

c) administrarea probei nu duce la întreruperea ședinței.

(3) În cazurile prevăzute la alin. (2) partea adversă are dreptul la proba contrară în termenul stabilit de instanță numai asupra aceluiași aspect pentru care s-a admis proba invocată.

(4) Proba prezentată după faza pregătirii cauzei pentru dezbateri care determină întreruperea ședinței se administrează dacă este acceptată de partea adversă.”

36. La articolul 122 alineatul (4), cifra „204” se substituie cu cifra „119”.

37. Articolul 138:

se completează cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins:

„(1¹) Dacă participantul la proces nu execută încheierea judecătorească privind prezentarea înscrisurilor și pe parcursul examinării cauzei se constată că acestea sînt deținute de participant, dar nu au fost prezentate, instanța poate considera dovedite afirmațiile participantului care a solicitat prezentarea, cu privire la cuprinsul înscrisurilor reclamate.”;

la alineatul (4), după cuvintele „documente în original” se introduce cuvintele „și cînd, ca urmare a soluționării cauzei, înscrisul își pierde efectul juridic.”

38. La articolul 143, alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Obiectele care nu pot fi prezentate în judecată se cercetează de către instanța de judecată la locul aflării lor sau în alt loc determinat de instanță, prin filmare, fotografiere și, după caz, sînt sigilate. Ora, data și locul cercetării la fața locului se consemnează într-un proces-verbal, ce va fi întocmit la fața locului. Dacă este cazul, procesul-verbal va cuprinde și alte elemente relevante referitoare la obiectele cercetate, care nu pot fi redată prin filmare sau fotografiere. Cercetarea la fața locului se face cu concursul participanților la proces, în prezența specialiștilor și experților, după caz.”

39. Articolul 163:

la alineatul (1), cuvîntul „executorie” se exclude;

se completează cu alineatele (3) și (4) cu următorul cuprins:

„(3) Încheierea judecătorească privind aplicarea amenzii judiciare poate fi atacată odată cu fondul cauzei. Dacă hotărîrea sau decizia instanței nu este atacată, recursul separat împotriva încheierii de aplicare a amenzii judiciare se

depune în termenul prevăzut de lege după ce hotărîrea sau decizia rămîne irevocabilă prin neatacare, cu excepția cazului în care încheierea este emisă de Curtea Supremă de Justiție.

(4) Încheierea devine executorie după verificarea legalității acesteia în condițiile alin. (3) de către instanța ierarhic superioară, după expirarea termenului de apel sau recurs, dacă nu s-a exercitat calea de atac corespunzătoare sau de la pronunțarea de către Curtea Supremă de Justiție a încheierii de aplicare a amenzii judiciare.”

40. Articolele 164 și 165 se abrogă.

41. Articolul 166:

la alineatul (2):

literele b¹) și c²) vor avea următorul cuprins:

„b¹) numărul de telefon și alte date de contact ale reclamantului persoană fizică; numărul de telefon, poșta electronică sau adresa electronică înregistrată în Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor și alte date de contact ale reclamantului persoană juridică”;

„c²) numele, prenumele, adresa, numărul de telefon, poșta electronică sau adresa electronică înregistrată în Programul integrat de gestionare a dosarelor și alte date de contact ale reprezentantului reclamantului;”;

la litera e), după cuvintele „pretențiile și” se introduce cuvîntul „toate”;

se completează cu literile h¹)-h³) cu următorul cuprins:

„h¹) lista probelor anexate;

h²) lista probelor reclamate;

h³) cererile de reclamare a probelor, efectuare a expertizei, numire/recuzare a experților, alte cereri formulate”;

alineatul (7) va avea următorul cuprins:

„(7) Cererea de chemare în judecată a reclamantului persoană fizică care este asistat în judecată de un avocat și cererea de chemare în judecată a reclamantului persoană juridică trebuie să fie dactilografiată și depusă prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, cu semnătură electronică avansată calificată.”

42. Articolul 167:

alineatul (1) se completează cu literele f)-i) cu următorul cuprins:

„f) copia cererii de reclamare a probelor;

g) copia cererii de efectuare a expertizei;

h) copia cererii de recuzare a experților;

i) copiile altor cereri formulate”;

se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Cererile indicate la literele f)–i) se depun fie odată cu cererea de chemare în judecată, fie în cadrul pregătirii cauzei pentru dezbateri judiciare.”

43. La articolul 170, alineatul (1) se completează cu litera j) cu următorul cuprins:

„j) la depunerea cererii în procedură specială se constată un litigiu de drept ce ține de competența instanțelor judecătorești.”

44. Articolul 172:

la alineatul (1), propoziția a doua se exclude;

alineatul (2) se completează cu o propoziție cu următorul cuprins:
„Dispozițiile privind administrarea probelor se aplică în mod corespunzător.”

45. Articolul 173 se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Dacă cererea depusă ca reconvențională nu se încadrează nici într-un temei prevăzut la alin. (1) sau este depusă după termenul stabilit de art. 172, instanța o restituie părții printr-o încheiere protocolară nesusceptibilă de recurs, cu posibilitatea depunerii acesteia în condiții generale.”

46. La articolul 178, alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Încheierea de asigurare a acțiunii se comunică de către instanță reclamantului, iar copia încheierii de asigurare a acțiunii – pârîtului, inclusiv prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor.”

47. Articolul 181:

la alineatul (3), după cuvintele „nu suspendă” se introduc cuvintele „examinarea cauzei și”;

se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) Pentru soluționarea recursului împotriva încheierii de asigurare a acțiunii sau de respingere a cererii de asigurare a acțiunii, instanței de recurs i se expediază copia dosarului, certificată de instanța care a emis încheierea respectivă, dacă comunicarea nu se face prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor.”

48. Articolul 182⁴ se completează cu alineatul (2¹) cu următorul cuprins:

„(2¹) Încheierea judecătorească privind încetarea procesului care conține condițiile tranzacției are aceeași forță juridică ca și hotărîrea judecătorească și este obligatorie pentru autoritățile publice, asociațiile obștești, persoanele oficiale, organizațiile și persoanele fizice și se execută cu strictețe pe întreg teritoriul Republicii Moldova.”

49. Articolul 182⁵ va avea următorul cuprins:

„**Articolul 182⁵. Refuzul de a încheia tranzacția**

(1) În cazul în care una sau ambele părți refuză soluționarea litigiului pe cale amiabilă, litigiul se examinează și se soluționează în continuare de către același judecător.

(2) Dacă litigiul nu a putut fi soluționat în termenul prevăzut la art.182² alin.(5), ori părțile nu au ajuns la consens în privința tuturor pretențiilor,

instanța judecătorească, în termen de 3 zile de la primirea refuzului sau expirarea termenului de mediere judiciară, emite o încheiere nesusceptibilă de atac cu privire la încetarea procedurii de mediere judiciară și transmite dosarul instanței judecătorești pentru repartizare aleatorie unui alt judecător sau, după caz, complet de judecată.

(3) După repartizarea dosarului în condițiile alin. (2), judecătorul care a primit cererea de chemare în judecată pregătește cauza pentru dezbateri judiciare.”

50. Articolul 183 alineatul (2):

litera d) va avea următorul cuprins:

„d) prezentarea tuturor probelor”;

se completează cu literele f)-i) cu următorul cuprins:

„f) examinarea și deciderea în privința cererilor depuse și neexaminat de instanța de judecată privind numirea expertizei, expertului, reclamarea probelor, asigurarea acțiunii;

g) stabilirea termenelor pentru executarea actelor de procedură;

h) stabilirea datei, orei, duratei și locului petrecerii ședinței de judecată;

i) stabilirea ordinii și timpului necesar pentru audierea martorilor, experților sau a altor persoane, exercitarea altor acte procedurale.”

51. La articolul 184, cifra „5” se substituie cu cifra „15”.

52. Articolul 185:

la alineatul (1):

literele a¹), g) și m) vor avea următorul cuprins:

„a¹) concretizează dacă reclamantul a prezentat toate probele, oferind, la solicitare, un termen suficient pentru prezentarea sau reclamarea probelor”;

„g) în condițiile prevăzute de lege, reclamă organizațiilor și persoanelor fizice probele necesare”;

„m) soluționează la cerere sau din oficiu problema strămutării cauzei la o altă instanță de judecată”;

se completează cu literele c¹), n)-u) cu următorul cuprins:

„c¹) remite pîrîtului și, după caz, intervenientului principal copiile de pe înscrisurile prezentate suplimentar de către reclamant sau intervenient principal după studierea referinței”;

„n) la cerere, soluționează excepția de tardivitate a pretențiilor;

o) soluționează primirea cererii de modificare a cererii de chemare în judecată sau, după caz, a cererii reconvenționale, în condițiile art. 60 alin. (3) și (3¹) și, respectiv, art. 173;

p) explică participanților la proces consecințele încălcării termenelor de efectuare a actelor de procedură;

q) soluționează cererea participanților la proces privind încetarea procesului sau scoaterea cererii de pe rol;

r) coordonează cu părțile stabilirea datei ședinței de judecată, inclusiv prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor;

s) stabilește ordinea și durata necesară pentru audierea martorilor, experților, specialiștilor, precum și pentru efectuarea altor acte procedurale;

t) stabilește data, ora, durata și locul desfășurării ședinței de judecată;

u) efectuează alte acte procedurale.”;

alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Pentru clarificarea tuturor aspectelor legate de pregătirea cauzei pentru dezbateri judiciare, în special cele referitoare la prezentarea probelor, judecătorul convoacă părțile în ședință de pregătire. În ședința de pregătire, participanții la proces pot formula cereri și demersuri în condițiile legii.”

se completează cu alineatele (3) și (4) cu următorul cuprins:

„(3) La etapa pregătirii cauzei pentru dezbateri judiciare, participanții la proces pot formula cereri de recuzare a judecătorului, specialistului, interpretului, grefierului și a expertului, cereri privind completarea temeiului acțiunii, mărirea sau micșorarea cuantumului pretențiilor, completarea acțiunii cu pretenții accesorii sau compensarea valorii obiectului pierdut sau pierit, precum și de renunțare totală sau parțială la acțiune, recunoaștere totală sau parțială a pretențiilor sau demersuri de împăcare, inclusiv cu ajutorul mediatorului. Formularea cererilor de recuzare la etapa dezbaterilor judiciare este posibilă doar din motive pe care participantul la proces nu le-a cunoscut și nici nu putea să le cunoască.

(4) Participanții la proces, doar în faza pregătirii cauzei pentru dezbateri judiciare, pot solicita, sub sancțiunea decăderii din acest drept, încetarea procesului în temeiul art. 265 lit. a), c¹), e), g) și h) sau scoaterea cererii de pe rol în temeiul art. 267 lit. a), c), e) și h).”

53. La articolul 186:

alineatul (1) se completează în final cu cuvintele „sub sancțiunea decăderii”;

alineatul (2) propoziția a doua, după cuvintele „de instanță” se introduce textul „pîrîtul este decăzut din dreptul de a mai prezenta probe, dacă legea nu prevede altfel, iar”;

alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) În referință se indică:

a) instanța căreia îi este adresată;

b) numele și prenumele sau denumirea reclamantului, domiciliul ori sediul lui;

c) numele și prenumele sau denumirea pîrîtului, domiciliul ori sediul lui, dacă pîrîtul este o persoană juridică, datele bancare, numărul de identificare de stat (IDNO) pentru persoane juridice și întreprinzători individuali și numărul de identificare personal (IDNP) – pentru persoane fizice, dacă pîrîtul locuiește în străinătate – adresa din Republica Moldova unde urmează a i se comunica datele de procedură;

d) numărul de telefon și alte date de contact ale pîrîtului persoană fizică, numărul de telefon, poșta electronică și alte date de contact ale pîrîtului persoană juridică;

e) numele, prenumele, adresa, numărul de telefon, poșta electronică și alte date de contact ale reprezentantului pîrîtului;

f) obiecțiile la toate pretențiile reclamantului, circumstanțele de fapt și de drept;

g) toate probele împotriva fiecărei pretenții;

h) excepțiile de procedură pe care pîrîtul le invocă față de cererea reclamantului, cererile și demersurile pîrîtului;

i) orice cerere indicată la art. 166 și/sau 167, în funcție de interesul procesual al pîrîtului;

j) alte date importante pentru soluționarea cauzei.”;

se completează cu alineatul (3¹) cu următorul cuprins:

„(3¹) Pentru instanța judecătorească se anexează copii certificate de pe înscrisuri și de pe alte documente pe care se întemeiază referința. Referința cu toate anexele se depune în numărul necesar pentru toți participanții la proces. Referința se semnează de pîrît sau de reprezentantul lui împuternicit în modul stabilit. Referința pîrîtului persoană fizică care este asistat în judecată de un avocat și referința pîrîtului persoană juridică trebuie să fie dactilografiată și depusă prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, cu semnătură electronică avansată calificată.”

54. Se completează cu articolul 186¹ cu următorul cuprins:

„Articolul 186¹. Excepția de tardivitate

(1) Cererile depuse în instanța de judecată peste termenul de prescripție extintivă, a căror tardivitate a fost invocată de partea în proces, persoana în a cărei favoare a curs prescripția, creditorul persoanei sau la cererea oricărei alte persoane care are interes legitim, la faza pregătirii cauzei pentru dezbateri, se examinează în fond doar după examinarea de către instanța de judecată a excepției de tardivitate. Dacă reclamantul a solicitat repunerea în termenul de prescripție sau solicită repunerea la ridicarea excepției, instanța de judecată examinează excepția de tardivitate concomitent cu cererea de repunere în termen.

(2) Excepția de tardivitate și, după caz, repunerea în termen se soluționează în ședință de judecată convocată la faza pregătirii cauzei pentru dezbateri judiciare. Lipsa participanților citați legal nu împiedică examinarea cererilor.

(3) Dacă nu se dispune repunerea în termenul de prescripție și/sau se admite excepția de tardivitate, instanța de judecată respinge acțiunea ca fiind tardivă printr-o încheiere motivată, care poate fi contestată cu recurs.

(4) Instanța de recurs, după ce examinează recursul împotriva încheierii adoptate conform alin. (3), este în drept:

a) să respingă recursul și să mențină încheierea;

b) să admită recursul și să caseze integral încheierea, restituind cauza spre rejudecare în fond.

(5) Dacă se dispune repunerea în termen și/sau excepția de tardivitate se respinge, instanța de judecată emite o încheiere motivată pasibilă de contestare odată cu fondul și continuă examinarea cauzei.”

55. Articolul 187 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 187.** Conexarea pretențiilor

(1) Dacă pe rolul aceleiași instanțe se află cauze civile conexe prin pretenții, temeiuri de apariție sau prin probe, la cererea motivată a părții sau din oficiu, instanța emite o încheiere de transmitere spre conexare către cauza civilă acceptată mai devreme, doar dacă conexarea se face în scopul evitării pronunțării de hotărâri contradictorii. Completul de judecată căruia i-a fost transmisă cauza civilă spre conexare emite o încheiere de acceptare a cererii pe rol pentru examinare concomitentă.

(2) Judecătoriile (judecătoria) sesizate ulterior dispun conexarea și strămutarea pretențiilor la judecătoria sesizată mai întâi printr-o încheiere, ce poate fi atacată odată cu fondul cauzei.

(3) Acțiunea civilă acceptată spre conexare conform alin. (1) și (2) se examinează concomitent cu acțiunea inițială.

(4) Prevederile prezentului articol se aplică numai la examinarea cauzelor în primă instanță.”

56. La articolul 190, alineatul (1) se completează în final cu o propoziție cu următorul cuprins: „În funcție de complexitatea cauzei, instanța va stabili ședința de judecată în mai multe zile consecutive, comunicînd participanților la proces acest lucru.”

57. La articolul 193, alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Examinarea în fond a cauzei civile se face într-o singură ședință de judecată continuă, care poate fi întreruptă doar în temeiurile prevăzute de prezentul cod. În cazul în care legea nu prevede altfel, judecarea cauzelor civile are loc în ședință de judecată, cu înștiințarea obligatorie a participanților la proces despre locul, data/datele și ora/orele ședinței.”

58. Articolul 194 se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) Președintele ședinței de judecată asigură publicarea tuturor actelor procedurale pe pagina electronică a instanței de judecată la compartimentul cauzei respective în termen de 3 zile calendaristice de la emiterea actului procedural respectiv.”

59. Articolele 203 și 204 vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 203.** Soluționarea cererilor și demersurilor participanților la proces

(1) La începutul ședinței de judecată instanța verifică posibilitatea examinării cauzei în lipsa participantului/participanților citați legal.

(2) Dacă instanța constată că participantul la proces sau reprezentantul său formulează alte cereri sau demersuri decât cele prevăzute la art. 185 alin. (3) ori dacă adresează repetat cereri sau demersuri cu rea-credință ori dacă acestea sînt vădit neîntemeiate sau sînt formulate cu scopul tergiversării examinării cauzei, aplică acestuia o amendă judiciară de pînă la 50 unități convenționale.

Articolul 204. Prezentarea probelor în ședința de judecată

Instanța decide acceptarea probelor în ședința de judecată doar în condițiile art. 119¹ al prezentului cod.”

60. Articolul 204¹ :

alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) În condițiile în care ședința de judecată a fost deschisă și a început examinarea cauzei în fond, întreruperea ședinței poate avea loc doar în funcție de regimul de muncă al instanței de judecată (pauza de prînz, sfîrșitul zilei de muncă) sau potrivit art. 119¹ alin. (4).”;

la alineatul (3), ultima propoziție se exclude.

61. Articolul 206:

alineatul (2) se completează în final cu o propoziție cu următorul cuprins:

„Dacă scoaterea cererii de pe rol încalcă dreptul altor participanți la proces, instanța examinează cauza în lipsa reclamantului.”;

alineatul (6) va avea următorul cuprins:

„(6) Absența nemotivată în ședință a reprezentantului, dacă aceasta a cauzat amînarea judecării cauzei, se sancționează cu amendă judiciară de pînă la 50 unități convenționale. În această situație, instanța va obliga reprezentantul, la cererea separată a părții interesate, să repare prejudiciul cauzat prin amînarea procesului.”

62. La articolul 207 alineatul (3), cuvintele „după cea de-a doua citare” se exclud.

63. La articolul 208, alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Amînarea procesului se admite doar în cazurile prevăzute de prezentul cod.”

64. Articolul 211:

la alineatul (1), prima propoziție va avea următorul cuprins:

„În cadrul examinării cauzei în fond, președintele ședinței este obligat să asigure participanților la proces posibilitatea expunerii considerentelor referitoare la circumstanțele de fapt și de drept ale cauzei, a completărilor, a cercetării și a aprecierii probelor administrate în condițiile prezentului cod.”;

la alineatul (2), prima propoziția se completează în final cu textul „prezentat de președintele ședinței sau de judecător” se completează cu cuvintele „care include pretențiile și argumentele succinte din cererea de chemare în judecată și din referință, precum și probele prezentate de participanții la proces”;

se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Dacă pîrîtul recunoaște acțiunea, instanța de judecată pronunță o hotărîre de admitere a pretenției fără a cerceta probele. Dacă recunoașterea contravine legii ori încalcă drepturile, libertățile și interesele legitime ale persoanei, interesele societății sau ale statului, instanța de judecată emite o încheiere de respingere a recunoașterii, care poate fi contestată odată cu fondul, continuînd examinarea în fond.”

65. Articolul 213:

se completează cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins:

„(1¹) În cazuri complexe, judecătorul poate dispune înserarea în procesul-verbal al ședinței a rezumatului explicațiilor participanților la proces.”;

alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Participantul la proces care nu se poate prezenta în ședința de judecată din cauză că se află peste hotarele Republicii Moldova, execută pedeapsa în penitenciarele din Republica Moldova, din cauza dizabilităților locomotorii sau internării într-o instituție medicală, poate fi audiat prin intermediul videoconferinței, la cerere sau din oficiu. Audierea prin intermediul videoconferinței a participantului la proces are loc, după caz, din sediul misiunii diplomatice sau al oficiului consular al Republicii Moldova, al instituției penitenciare, al instituției medicale, de asistență socială, al autorității tutelare sau al organelor de probațiune, care dispun de mijloace tehnice corespunzătoare și verifică identitatea participantului.”

66. La articolul 215 alineatul (1), ultima propoziție va avea următorul cuprins: „Declarația semnată se anexează la materialele dosarului.”

67. Articolul 216:

se completează cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins:

„(1¹) Audierea martorului are loc în sala de ședință. În cazul imposibilității de a se prezenta în ședință, la cererea participanților, a martorului sau din oficiu, instanța poate dispune audierea martorului prin intermediul videoconferinței. Audierea prin intermediul videoconferinței a martorului aflat peste hotarele Republicii Moldova are loc din sediul misiunii diplomatice a Republicii Moldova; a martorului aflat pe teritoriul Republicii Moldova – din biroul notarial, al organelor de probațiune sau biroul executorului judecătoresc; a martorului care execută pedeapsa în penitenciarele din Republica Moldova – din instituția penitenciară în care execută pedeapsa; a martorului internat într-o instituție medicală care nu se poate deplasa pentru a participa la ședințele de judecată – din sediul instituției medicale, dacă acestea dispun de mijloace tehnice corespunzătoare, cu verificarea identității martorului.”;

alineatul (6) va avea următorul cuprins:

„(6) După audiere, martorul părăsește sala de ședințe, dacă instanța nu decide altfel.”

68. Articolul 220 va avea următorul cuprins:

„Articolul 220. Înregistrarea depozițiilor martorului

Audierea martorului se înregistrează audio, și, după caz, video, cu anexarea suportului digital al înregistrării declarațiilor la materialele dosarului, fapt despre care se fac consemnări în procesul-verbal al ședinței.”

69. La articolul 224:

alineatul (1) devine alineat unic;

alineatul (2) se abrogă;

alineatul unic va avea următorul cuprins:

„Probele materiale se cercetează de instanța judecătorească și se prezintă spre examinare participanților la proces și reprezentanților lor, precum și experților, specialiștilor și martorilor, după caz. Declarațiile depuse se înregistrează audio, iar după caz și video, fapt despre care se fac consemnări în procesul-verbal al ședinței.”

70. La articolul 227, alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Dacă persoana care defăimează în scrisul indică autorul sau complicele falsului, instanța, printr-o încheiere judecătorească motivată nesusceptibilă de recurs, transmite procurorului proba defăimătoare fără a suspenda examinarea cauzei.”

71. La articolul 230 alineatul (4), ultima propoziție va avea următorul cuprins: „Consultația și explicația verbală a specialistului se înregistrează audio, și, după caz, video, consemnându-se acest fapt în procesul-verbal al ședinței.”

72. Articolul 232 va avea următorul cuprins:

„Articolul 232. Finalizarea examinării cauzei în fond

După examinarea tuturor probelor, președintele ședinței de judecată concretizează dacă reclamantul nu renunță la acțiune, pârâtul nu recunoaște pretențiile, dacă părțile nu intenționează să se împace sau dacă participanții nu solicită completarea materialelor din dosar în condițiile art. 119¹ alin. (4). În lipsa unor astfel de cereri, președintele ședinței de judecată declară finalizarea examinării cauzei și trece la pledoarii.”

73. La articolul 233, în titlul articolului, la alineatul (1) și (2), cuvintele „Susținerile orale”, la orice formă gramaticală, se substituie cu cuvântul „Pledoariile”, la forma gramaticală corespunzătoare.

74. La articolul 234, cuvintele „susținerile orale” se substituie cu cuvântul „pledoarii”

75. Articolul 235:

la alineatul (1), cuvintele „susținerile orale” se substituie cu cuvântul „pledoarii”;

alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) În cazul în care, în timpul pledoariilor sau după încheierea lor, instanța consideră că trebuie clarificate noi circumstanțe importante pentru soluționarea cauzei, care rezultă din materialele cauzei, aceasta dispune, printr-o încheiere, reluarea examinării cauzei în fond, și a pledoariilor, conform regulilor generale.”

76. Articolul 236:

la alineatul (1), cuvintele „susținerilor orale” se substituie cu cuvântul „pledoariilor”;

la alineatul (6), cifra „15” se substituie cu cifra „30”.

77. La articolul 240 alineatul (2), cuvintele „a unor probe” se substituie cu cuvintele „a probelor din dosar”.

78. Articolul 241, alineatul (7) va avea următorul cuprins:

„(7) În cazul în care instanța judecătorească dispune executarea imediată a hotărârii, în dispozitiv se face o mențiune în acest sens. Dacă instanța a respins pretențiile reclamantului, va dispune, prin hotărâre, anularea măsurilor de asigurare a acțiunii.”

79. La articolele 243 și 246, textul „și dobânda de întârziere determinată conform art. 619 din Codul civil, pe care urmează să o achite debitorul, chiar și în lipsa vinovăției, dacă nu execută hotărârea în termen de 90 de zile de la data când aceasta a devenit definitivă” se exclude.

80. La articolul 249:

la alineatul (2), ultimele trei propoziții se substituie cu următorul text:

„La cererea participanților la proces sau din oficiu, instanța judecătorească corectează greșelile sau omisiunile din hotărâre care țin de nume, calitatea procesuală, orice alte erori materiale sau de calcul evidente. Problema corectării unor astfel de greșeli se soluționează în baza dosarului și/sau a materialelor anexate la cererea de corectare a greșelilor sau a omisiunilor, fără citarea participanților la proces. Instanța care examinează problema corectării poate dispune citarea participanților pentru a se expune cu privire la temeiurile de corectare.”;

se completează cu alineatele (2¹)-(2³) cu următorul cuprins:

„(2¹) În cazul în care cererea privind corectarea greșelilor sau omisiunilor din hotărâre se depune în cadrul examinării cauzei în instanța de apel sau de recurs, aceasta va fi soluționată de către instanța respectivă.

(2²) În cazul în care cererea privind corectarea greșelilor sau omisiunilor se referă la actele emise de instanța de apel sau de recurs, acestea vor fi soluționate de către instanțele respective.

(2³) Prevederile prezentului articol sînt aplicabile și pentru corectarea greșelilor sau omisiunilor din încheierile, deciziile și ordonanțele judecătorești.”;

la alineatul (3), după cuvintele „asupra cererii” se introduc cuvintele „se comunică participanților la proces și”.

81. La articolul 252, alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Cererile menționate la alin. (1) se soluționează pe baza dosarului și/sau a materialelor anexate la cerere și, după caz, a referinței, fără citarea părților și/sau a executorului judecătoresc. Instanța remite participanților la proces cererea și copiile anexate, stabilind un termen, în condițiile art. 186, pentru depunerea referinței. Instanța poate dispune citarea părților și/sau a executorului judecătoresc pentru a se expune cu privire la respectiva cerere.”

82. La articolul 254, alineatul (2) se completează cu litera a¹) cu următorul cuprins:

„a¹) emise în primă instanță, contestate cu apel, fără drept de recurs.”

83. Articolul 258 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 258.** Asigurarea executării hotărârii

Concomitent cu pronunțarea unei hotărâri privind adjudecarea unor sume de bani, a unor bunuri sau a contravalorii lor, instanța, la cererea părții interesate, înaintate cel târziu în timpul pledoariilor, este în drept să dispună în dispozitivul hotărârii aplicarea măsurilor de asigurare, potrivit prevederilor capitolului XIII.”

84. La articolul 260 alineatul (1), litera e) se abrogă.

85. La articolul 263 alineatul (2), cuvintele „, atît cît durează suspendarea procesului,” se exclud.

86. Articolul 267:

litera e) va avea următorul cuprins:

„e) există o clauză arbitrală prin care părțile decid să soluționeze litigiul pe cale arbitrală, iar pîrîtul în faza pregătirii cauzei pentru dezbateri judiciare a ridicat obiecții împotriva soluționării litigiului în judecată”;

se completează cu litera k¹) cu următorul cuprins:

„k¹) la faza pregătirii cauzei pentru dezbateri judiciare se constată că reclamantul nu a achitat taxa de stat în cuantumul corect, prevăzut de lege.”

87. La articolul 268, alineatul (4) se completează în final cu textul:

„Cererea privind anularea încheierii de scoatere a cererii de pe rol se soluționează pe baza dosarului și a materialelor anexate la cerere, fără participanții la proces. Instanța care examinează cererea poate dispune citarea participanților pentru a se pronunța cu privire la respectiva cerere.”

88. Articolul 269 se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) Încheierile privind procedura de executare se emit unipersonal, fără citarea participanților, cu excepția cazurilor în care judecătorul apreciază necesară citarea și prezența participanților la ședința de judecată.”

89. Articolul 270 se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Prin încheierea de încetare a procesului sau de scoatere a cererii de pe rol se anulează măsurile de asigurare a acțiunii, dacă acestea au fost aplicate.”

90. Articolele 273, 274 și 275 vor avea următorul cuprins:

„**Articolul 273.** Obligativitatea întocmirii procesului-verbal

Pentru fiecare ședință de judecată, inclusiv pentru ședința de pregătire pentru dezbateri judiciare, precum și pentru fiecare act de procedură îndeplinit în afara ședinței cu participarea părților, se întocmește proces-verbal.

Articolul 274. Cuprinsul procesului-verbal

(1) În procesul-verbal al ședinței de judecată sau al actului de procedură îndeplinit în afara ședinței de judecată se enumeră acțiunile procesuale efectuate de către participanții la proces și de către instanța de judecată, cu mențiunea locului, datei și a orei începerii și terminării fiecărei acțiuni procesuale, respectându-se consecutivitatea în care au fost exercitate.

(2) Dacă legea nu prevede altfel, în procesul-verbal al ședinței se indică:

a) instanța care judecă cauza, numele membrilor completului de judecată și al grefierului;

b) date despre prezența participanților la proces, a reprezentanților, martorilor, experților, specialiștilor și a interpreților;

c) date despre înregistrarea audio a ședinței de judecată și echipamentul folosit;

d) enumerarea acțiunilor procesuale exercitate în condițiile prezentului cod, cu indicarea orei și datei efectuării;

e) încheierile protocolare ale instanței de judecată;

f) data întocmirii definitive a procesului-verbal.

(3) În cauze civile complexe, dacă instanța consideră necesar, se inserează în procesul-verbal al ședinței de judecată rezumatul explicațiilor participanților la proces, precum și rezumatul depozițiilor martorilor.

(4) Ședința de judecată și actele de procedură efectuate în afara ședinței se înregistrează audio.

(5) În cazul divergențelor între conținutul procesului-verbal și înregistrarea audio prevalează înregistrarea audio.

Articolul 275. Întocmirea procesului-verbal

(1) Procesul-verbal se întocmește de grefier prin utilizarea echipamentelor de înregistrare audio digitală și/sau prin sistemul informațional specializat și se păstrează în modul stabilit de Consiliul Superior al Magistraturii.

(2) Procesul-verbal al ședinței de judecată este întocmit și semnat în cel mult 5 zile de la data încheierii ședinței, iar procesul-verbal privind efectuarea actului de procedură – cel târziu a doua zi de la efectuarea actului de procedură. Procesul-verbal se semnează de președintele ședinței și grefier.”

91. Articolul 276 se abrogă.

92. Titlul II, compartimentul A se completează cu capitolul XXI¹ cu următorul cuprins:

„Capitolul XXI¹ PROCEDURA ÎN CAZUL CERERILOR CU VALOARE REDUSĂ

Articolul 276². Cererile cu valoare redusă

(1) Dacă valoarea cererii în cauzele de încasare a sumelor nu depășește suma de 10 salarii medii pe economie prognozate la data sesizării instanței, fără a se lua în considerare dobânzile, penalitățile, cheltuielile de judecată și alte venituri accesorii, aceste cereri se examinează ca cereri cu valoare redusă.

(2) Procedura reglementată de prezentul capitol nu se aplică în materie fiscală, vamală sau în cazul răspunderii pentru prejudiciul cauzat de o autoritate publică sau de o persoană cu funcție de răspundere, precum și a răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile ilegale ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată, precum și în cazul litigiilor cu privire la drepturile nepatrimoniale.

(3) Dispozițiile prezentului cod privind procedura contencioasă se aplică la examinarea cererilor cu valoare redusă în măsura în care dispozițiile prezentului capitol nu prevăd altceva.

Articolul 276³. Procedura de examinare a cererilor cu valoare redusă

(1) Procedura cu privire la cererile cu valoare redusă este scrisă.

(2) Judecătorul poate dispune citarea participanților la proces, dacă apreciază acest fapt ca fiind necesar sau dacă admite solicitarea uneia dintre părți de a examina cererea în ședință publică. Judecătorul poate să respingă o astfel de solicitare în cazul în care consideră că, ținând cont de împrejurările cauzei, nu sînt necesare dezbateri publice. Respingerea se dispune prin încheiere motivată și se contestă odată cu fondul.

(3) În termen de 30 de zile de la comunicarea cererii de chemare în judecată și a înscrisurilor anexate, inclusiv în cazul comunicării prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, pîrîtul prezintă instanței judecătorești și reclamantului o referință, precum și copii de pe înscrisurile necesare. Pîrîtul poate formula cerere reconvențională în condițiile art.172-173, doar dacă valoarea acțiunii reconvenționale nu depășește valoarea admisibilă și condițiile legale de exercitare a cererii inițiale cu valoare redusă.

(4) Dacă din materialele cauzei rezultă că cererea nu poate fi examinată în ordinea stabilită pentru cererile cu valoare redusă, judecătorul, prin încheiere motivată care se contestă odată cu fondul, dispune examinarea cauzei în ordine generală. În acest caz, prevederile prezentului capitol sînt inaplicabile.

Articolul 276⁴. Soluționarea cererii

(1) Instanța soluționează cauza și adoptă dispozitivul hotărârii într-un termen de cel mult 6 luni de la data depunerii cererii.

(2) Dacă după ce s-au comunicat pîrîtului actele, acesta nu depune referință, soluționarea cererii se face în baza materialelor anexate la dosar.

(3) Hotărîrea judecătorească adoptată se publică pe pagina web a instanței judecătorești și se comunică participanților la proces, inclusiv prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor.

(4) Hotărîrea judecătorească se contestă cu apel care se examinează în condițiile prezentului cod. Deciziile instanței de apel nu se supun recursului, fiind definitive și irevocabile de la pronunțare.

(5) Instanța de apel examinează cererea de apel în procedură scrisă sau cu citarea participanților la proces, prevederile art. 276³ fiind aplicabile corespunzător.”

93. Titlul II se completează cu compartimentele B² și B³ cu următorul cuprins:

„B². APLICAREA MĂSURILOR CIVILE DE PROTECȚIE ÎN CAZURILE DE VIOLENȚĂ ÎN FAMILIE

Capitolul XXII²

APLICAREA MĂSURILOR CIVILE DE PROTECȚIE ÎN CAZURILE DE VIOLENȚĂ ÎN FAMILIE

Articolul 278³. Examinarea cauzelor

(1) Cererile privind aplicarea măsurilor civile de protecție în cazurile de violență în familie se examinează de instanțele judecătorești conform normelor generale ale prezentului cod, cu excepțiile și completările stabilite în acest compartiment și în legislația de prevenire și combatere a violenței în familie.

(2) Instanța examinează cererile de aplicare a măsurilor civile de protecție în cazurile de violență în familie cu participarea victimei și a persoanelor interesate. În calitatea de persoane interesate pot fi atrase în proces oricare dintre instituțiile abilitate prin lege cu funcții de prevenire și combatere a violenței în familie, în funcție de circumstanțele individuale ale cazului.

Articolul 278⁴. Depunerea cererii

(1) Cererea pentru eliberarea ordonanței de protecție se depune de către victimă personal sau prin reprezentant. În caz de imposibilitate a depunerii cererii de către victimă din cauză de sănătate, vîrstă, alte motive întemeiate, la solicitarea ei, cererea pentru eliberarea ordonanței de protecție poate fi depusă în interesele victimei de către organul de poliție, organul de asistență socială sau de către procuror. Cererea pentru eliberarea ordonanței de protecție în interesele copilului sau ale persoanei în privința căreia a fost instituită o măsură de ocrotire poate fi depusă de autoritatea tutelară, persoanele însărcinate cu ocrotirea persoanei aflate sub ocrotire, de procuror sau de orice altă persoană care justifică un interes privind apărarea și protecția personală sau patrimonială a persoanei aflate sub ocrotire și în lipsa solicitării din partea victimei sau a reprezentantului ei legal.

(2) Cererea privind aplicarea măsurilor civile de protecție se depune la instanța judecătorească competentă de la domiciliul sau locul de aflare a victimei sau a agresorului, de la locul unde victima a solicitat asistență sau de la locul unde a avut loc actul de violență.

Articolul 278⁵. Cuprinsul cererii

În cererea privind aplicarea măsurilor civile de protecție se indică circumstanțele actului de violență, intensitatea, durata, consecințele suportate și alte circumstanțe care indică necesitatea aplicării măsurilor civile de protecție.

Articolul 278⁶. Examinarea cererii

(1) După primirea cererii, instanța de judecată dispune imediat citarea victimei și a persoanelor interesate, contactează inspectorul de sector de la locul aflării agresorului și solicită informarea acestuia despre procedura inițiată. Instanța de judecată poate decide citarea pentru audiere în ședința de judecată a presupusului agresor.

(2) La examinarea cererii victimei privind aplicarea măsurilor civile de protecție, instanța de judecată solicită coordonatorului oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat desemnarea neîntârziată a unui avocat pentru acordarea asistenței juridice calificate garantate de stat victimei.

(3) Declarația independentă a victimei este suficientă pentru emiterea ordonanței de protecție în caz de pericol iminent de comitere a violenței fizice. Instanța de judecată poate solicita, după caz, organului de asistență socială sau poliției prezentarea unui raport de caracterizare a familiei vizate și a presupusului agresor. Instanța de judecată poate solicita și alte acte necesare pentru examinarea cererii.

(4) Neprezentarea presupusului agresor la ședința de judecată, a raportului de caracterizare a familiei vizate și a presupusului agresor sau a altor acte solicitate de instanța de judecată nu împiedică instanța să examineze cererea.

Articolul 278⁷. Emiterea ordonanței de protecție

(1) Instanța de judecată emite, în 24 de ore de la primirea cererii privind aplicarea măsurilor civile de protecție, o încheiere prin care admite sau respinge cererea.

(2) În cazul admiterii cererii, instanța emite o ordonanță de protecție, prin care aplică agresorului una sau mai multe dintre următoarele măsuri civile:

a) obligarea de a părăsi temporar locuința comună sau de a sta departe de locuința victimei, fără a decide asupra modului de administrare și dreptului de dispoziție asupra bunurilor;

b) obligarea de a sta departe de locul aflării victimei, la o distanță ce ar asigura securitatea victimei, excluzând orice contact vizual cu ea sau cu copiii acesteia;

c) interzicerea oricărui contact, inclusiv telefonic, prin corespondență sau în orice alt mod, cu victima sau cu copiii acesteia, cu alte persoane dependente de ea;

d) interzicerea să se apropie de anumite locuri: locul de muncă al victimei, locul de studii al copiilor, alte locuri determinate pe care persoana protejată le frecventează;

e) obligarea, pînă la soluționarea cazului, de a contribui la întreținerea copiilor pe care îi are în comun cu victima;

f) obligarea de a participa la un program special de tratament sau de consiliere, dacă o asemenea acțiune este determinată de instanța de judecată ca fiind necesară pentru reducerea violenței sau pentru eliminarea ei;

g) limitarea drepturilor agresorului în privința bunurilor comune cu victima;

h) stabilirea unui regim temporar de vizitare a copiilor săi minori;

i) interzicerea de a păstra și a purta armă.

(3) Măsurile civile de protecție se aplică pe un termen de pînă la 3 luni.

(4) Instanța remite de îndată ordonanța de protecție poliției și altor persoane sau instituții responsabile, conform legii, de implementarea măsurilor civile de protecție spre executare imediată.

(5) Ordonanța privind măsurile civile de protecție se execută în conformitate cu legislația în vigoare.

Articolul 278⁸. Prelungirea și revocarea ordonanței de protecție

(1) Termenul măsurilor civile de protecție poate fi prelungit de instanța de judecată la cererea repetată, ca urmare a comiterii faptelor de violență în familie în primul termen de aplicare a măsurilor civile de protecție sau ca rezultat al nerespectării condițiilor prevăzute în ordonanța de protecție sau dacă, la expirarea termenului de aplicare a măsurilor civile de protecție, asupra victimei se menține pericolul de a fi supusă violenței sau altor acțiuni ilegale din partea agresorului.

(2) La cererea întemeiată a victimei, instanța de judecată poate revoca măsurile civile de protecție aplicate, asigurîndu-se că voința victimei este liber exprimată și că nu a fost supusă presiunilor din partea agresorului.

Articolul 278⁹. Contestarea încheierii privind admiterea sau respingerea cererii de aplicare a măsurilor civile de protecție

(1) Încheierea privind admiterea sau respingerea cererii de aplicare a măsurilor civile de protecție poate fi atacată cu recurs, conform prezentului cod.

(2) Contestarea încheierii privind aplicarea ordonanței de protecție nu suspendă executarea măsurilor aplicate.

B.³ SUSPENDAREA ȘI RETRAGEREA LICENȚELOR/AUTORIZAȚIILOR CE VIZEAZĂ ACTIVITATEA DE ÎNTREPRINZĂTOR

Capitolul XXII³ SUSPENDAREA ȘI RETRAGEREA LICENȚELOR/AUTORIZAȚIILOR CE VIZEAZĂ ACTIVITATEA DE ÎNTREPRINZĂTOR

Articolul 278¹⁰. Depunerea cererii

(1) Autoritățile și instituțiile abilitate prin lege să emită acte permissive în domeniul activității de întreprinzător (în continuare – *autoritățile competente*) pot cere, în cazurile prevăzute de lege, suspendarea sau, după caz, retragerea licențelor/autorizațiilor ce vizează activitatea de întreprinzător, fapt ce are ca efect imposibilitatea continuării acestei activități la nivel de întreprindere sau de unitate funcțională autorizată a acesteia.

(2) Cererea privind suspendarea sau retragerea actului permisiv ce vizează activitatea de întreprinzător se admite spre examinare de instanța de judecată dacă a fost depusă de autoritatea competentă, în decurs de 3 zile lucrătoare de la emiterea deciziei de suspendare sau retragere a actului permisiv în cauză.

(3) Cererile de suspendare sau de retragere a licenței/autorizației ce vizează activitatea de întreprinzător se depun la instanța de judecată de la sediul întreprinzătorului.

Articolul 278¹¹. Cuprinsul cererii

În cererea de suspendare/retragere a actului permisiv ce vizează activitatea de întreprinzător se vor indica probele ce atestă încălcarea de către întreprinzător a condițiilor de desfășurare a activității prevăzute de lege, probele ce atestă că întreprinzătorului i-au fost notificate toate încălcările constatate, nivelul de încălcare a legislației, termenul acordat pentru remediere, modul de remediere a deficiențelor identificate și că întreprinzătorul nu a remediat, în termenul stabilit, aceste deficiențe, precum și probele ce atestă existența altor fapte care, în conformitate cu prevederile legii, servesc drept temei pentru suspendarea/retragerea actul permisiv ce vizează activitatea de întreprinzător.

Articolul 278¹². Examinarea cererii

Cererea de suspendare sau de retragere a licenței/autorizației ce vizează activitatea de întreprinzător se examinează în instanța de judecată cu participarea întreprinzătorului, avocatului său, a autorității competente și a altor persoane interesate.

Articolul 278¹³. Hotărîrea judecătorească

Instanța de judecată examinează cererea de suspendare sau de retragere a licenței/autorizației ce vizează activitatea de întreprinzător în termen de 5 zile lucrătoare de la data acceptării acesteia. După ce examinează cererea în fond, instanța de judecată emite o hotărîre prin care o admite sau o respinge.

Articolul 278¹⁴. Anularea suspendării licenței/autorizației ce vizează activitatea de întreprinzător

După remedierea circumstanțelor care au dus la suspendarea licenței/autorizației ce vizează activitatea de întreprinzător, instanța de judecată care a emis hotărîrea corespunzătoare, la cererea întreprinzătorului sau a autorității competente, intentează un proces și, în termen de 5 zile lucrătoare, pronunță o hotărîre prin care anulează suspendarea licenței/autorizației respective. În temeiul acestei hotărîri, autoritatea competentă emite decizia privind reluarea activității de întreprinzător.”

94. La articolul 279 alineatul (1), litera g¹) se abrogă.

95. La articolul 280 alineatul (3), după textul „competența instanțelor judecătorești, instanța” se introduc cuvintele „restituie cererea sau”.

96. La articolul 283, după cuvintele „sediul petiționarului” se introduce textul „sau de la sediul organului de stare civilă în a cărui posesie s-a aflat actul pînă la pierderea sau distrugerea acestuia”.

97. Articolul 284:

la alineatul (1), litera c) va avea următorul cuprins:

„c) probele care confirmă faptul și care adevăresc imposibilitatea obținerii documentelor necesare sau reconstituirii pe cale extrajudiciară a documentelor pierdute, confirmînd respectarea procedurii prealabile, în cazurile stabilite de lege”;

alineantul (2) se completează în final cu o propoziție cu următorul cuprins: „În cazul imposibilității petiționarului de a prezenta actul de identitate, instanța examinează posibilitatea stabilirii identității acestuia.”

98. La articolul 285, alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) În hotărîrea judecătorească se indică faptul constatat de instanță, scopul constatării, probele de constatare a faptului și organul care urmează să execute hotărîrea emisă.”

99. La articolul 292, alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Încuviințînd adopția, instanța este în drept să satisfacă cererea adoptatorilor de a fi înscriși în actul de înregistrare a nașterii în calitate de părinți sau de a schimba numele, prenumele și locul de naștere a copilului.”

100. Articolul 296 se completează cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins:

„(1¹) Hotărîrea judecătorească emisă pe marginea cererii privind declararea capacității depline de exercițiu a minorului poate fi contestată cu apel. Decizia instanței de apel nu se supune recursului, fiind definitivă și irevocabilă de la pronunțare.”

101. Articolul 300 se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Hotărîrea judecătorească emisă pe marginea cererii privind declararea persoanei dispărute fără veste sau decedate poate fi contestată cu apel. Decizia instanței de apel nu se supune recursului, fiind definitivă și irevocabilă de la pronunțare.”

102. La articolul 324, alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Cererea de declarare a nulității documentului pierdut se examinează pe baza dosarului, fără citarea petiționarului și a reprezentantului instituției

(persoanei) care a eliberat documentul pierdut. Instanța poate dispune citarea acestora pentru a se expune cu privire la temeiurile cererii.”

103. La articolul 325, alineatul (1) se completează la final cu textul:

„Hotărîrea poate fi contestată cu apel. Decizia instanței de apel nu se supune recursului, fiind definitivă și irevocabilă de la pronunțare.”

104. Articolul 331:

alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Instanța judecătorească examinează cauzele privind constatarea inexactității înscrierilor în registrele de stare civilă conform prevederilor prezentului capitol dacă, în lipsa unui litigiu de drept și în lipsa actelor doveditoare, organele de stare civilă sînt în imposibilitate să modifice înscrierile din registrele de stare civilă.”;

alineatul (2) se completează în final cu cuvintele „care a înregistrat actul de stare civilă respectiv.”

105. Articolul 333 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 333.** Examinarea cererii

Instanța judecătorească examinează cererea de constatare a inexactității înscrierilor din Registrul de stare civilă pe baza dosarului, fără citarea petiționarului și a altor persoane interesate. Instanța poate dispune citarea acestora pentru a se expune cu privire la temeiurile cererii.”

106. Articolul 334 se completează la final cu textul:

„Hotărîrea poate fi contestată cu apel. Decizia instanței de apel nu se supune recursului, fiind definitivă și irevocabilă de la pronunțare.”

107. La articolul 343, alineatul (3) se completează în final cu următoarea propoziție: „Hotărîrea poate fi contestată cu apel. Decizia instanței de apel nu se supune recursului, fiind definitivă și irevocabilă de la pronunțare.”

108. Capitolul XXXIV¹ se abrogă.

109. Articolul 343⁶ va avea următorul cuprins:

„**Articolul 343⁶.** Competența de autorizare a testării integrității profesionale și de apreciere a rezultatului testului de integritate profesională

Cererea de autorizare a testării integrității profesionale și aprecierea rezultatului testului de integritate profesională se examinează de către judecătorii de drept comun în a căror rază de activitate își au sediul autoritățile indicate în art. 12 din Legea nr. 325 din 23 decembrie 2013 privind evaluarea integrității instituționale.”

110. Articolul 343⁸:

la alineatul (1), textul „ , desemnat în condițiile Legii nr. 325 din 23 decembrie 2013 privind evaluarea integrității instituționale” se substituie cu cuvintele „din cadrul aceleiași instanțe”.

111. Articolul 345:

la litera f), cuvintele „sau de executorul judecătoresc” se exclud;
se completează cu litera r) cu următorul cuprins:

„r) este înaintată de persoana care a primit sau a cumpărat un bun, dacă se referă la evacuarea persoanelor din bunul imobil transmis sau vândut de executorul judecătoresc, cu confirmarea acestora de către instanța de judecată.”

112. Articolul 346:

la alineatul (2), textul „proporție de 50 la sută din taxa” se substituie cu cuvântul „mărimea”;

la alineatul (4), cuvintele „nu se restituie” se substituie cu cuvintele „se trece în contul taxei pentru înaintarea acțiunii civile”.

113. Articolul 348 alineatul (2):

la litera e), cuvintele „cerută de lege pentru sesizarea instanței judecătorești” se exclud;

se completează cu litera f) cu următorul cuprins:

„f) pretenția este formulată față de mai mulți debitori”.

114. Articolul 352 se completează cu alineatul (5) cu următorul cuprins:

„(5) Instanța de judecată este în drept să citeze debitorul și creditorul în ședința de judecată pentru a se expune cu privire la obiecțiile formulate. În acest caz, se va întocmi un proces-verbal și se va înregistra audio ședința de judecată, în condițiile prezentului cod.”

115. La articolul 353, alineatul (1) va avea următorul cuprins.

„(1) În termen de 5 zile de la data depunerii obiecțiilor conform art. 352 alin. (2) sau examinării obiecțiilor conform art. 352 alin. (5), judecătorul care a emis ordonanța dispune, prin încheiere care nu se supune nici unei căi de atac, admiterea obiecțiilor debitorului dacă acestea sînt temeinice și veridice și anulează ordonanța sau dispune, prin încheiere care nu se supune nici unei căi de atac, respingerea obiecțiilor.”

116. La articolul 354 alineatul (1) se completează în final cu o propoziție cu următorul cuprins: „Judecătorul nu va elibera al doilea exemplar al ordonanței creditorului dacă lipsește dovada comunicării acesteia debitorului și nu a expirat termenul de depunere a obiecțiilor.”

117. La articolul 362 alineatul (2), cuvintele „moștenitorii incapabili și pentru cei limitați în capacitatea de exercițiu” se substituie cu cuvintele „moștenitorii asupra cărora au fost instituite măsuri de ocrotire judiciară”.

118. Se completează cu articolele 362¹ și 363¹ cu următorul cuprins:

„Articolul 362¹. Apelul incident

(1) În cadrul procesului în care se judecă apelul depus de apelant, intimatul este în drept, după expirarea termenului de apel, să depună apel în scris, inclusiv în formă electronică prin intermediul Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor. Apelul incident se depune nu mai târziu de data depunerii referinței la cererea de apel.

(2) Dacă apelantul principal își retrage apelul sau dacă cererii de apel nu i se dă curs, sau cererea a fost restituită, sau există alte motive care exclud soluționarea fondului, apelul incident prevăzut la alin. (1) nu produce efecte juridice.”;

„Articolul 363¹. Efectul suspensiv al apelului exercitat în afara termenului legal

(1) În cauzele patrimoniale, la cererea apelantului, instanța de apel dispune suspendarea executării hotărârii atacate cu apel exercitat în afara termenului legal, dacă apelantul a depus cauțiune în condițiile art. 80-81 din Codul de executare. Suspendarea se dispune în cel mult 10 zile printr-o încheiere care nu se supune nici unei căi de atac.

(2) În cazul în care cererea de repunere în termen a apelului a fost admisă, iar ca urmare a examinării cererii de apel se adoptă o decizie prin care acțiunea este respinsă, cauțiunea depusă se restituie prin decizia instanței de apel.

(3) În cazul în care cererea de repunere în termen a apelului a fost admisă, iar urmare a examinării cererii de apel se casează hotărârea și se remite cauza la rejudecare, cauțiunea rămîne în cont pînă la adoptarea unei hotărâri irevocabile.

(4) Dacă cererea de repunere în termenul de apel a fost admisă, iar ca urmare a examinării acestuia, hotărârea s-a menținut sau dacă cererea de repunere în termen a apelului a fost respinsă, suma depusă se folosește pentru executarea hotărârii în modul prevăzut de lege.

(5) În cauzele nepatrimoniale, executarea hotărârii poate fi suspendată de către instanța de apel la cererea motivată a apelantului.”

119. Articolul 364 se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) Cererea de apel cu toate anexele se poate depune prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, cu semnătură electronică avansată calificată.”

120. Se completează cu articolul 365¹ cu următorul cuprins:

„Articolul 365¹. Intentarea procedurii de apel

(1) În termen de 24 de ore de la parvenirea dosarului în instanța de apel, cererea de apel se repartizează completului de judecată în mod aleatoriu, prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor.

(2) În decurs de 10 zile de la repartizarea cererii de apel, completul de judecată care a primit cererea de apel spre examinare verifică dacă aceasta

întrunește exigențele prevăzute de lege, fără înștiințarea participanților la proces, iar dacă cererea de apel nu întrunește exigențele prevăzute de lege, aplică prevederile art. 368 și art. 369. În caz contrar, printr-o încheiere nesusceptibilă de recurs, completul de judecată acceptă cererea de apel spre examinare și dispune intentarea procedurii de apel.”

121. la articolul 366 se abrogă.

122. Articolul 367:

alineatul (3) se completează în final cu o propoziție cu următorul cuprins:

„Pînă la expirarea termenului de depunere a apelului și expedierea dosarului în instanța de apel, prima instanță soluționează cererile de emitere a hotărîrii suplimentare, de corectare a erorilor și omisiunilor, depuse pînă la expirarea termenului de depunere a apelului.”

123. La articolul 368 alineatul (1), după cuvintele „instanța de apel” se introduce „, în termen de 10 zile de la repartizarea dosarului,”.

124. Articolul 369:

la alineatul (1) litera d), cuvintele „persoana incapabilă se referă la contestarea hotărîrii privind declararea incapacității” se substituie cu textul „persoana asupra căreia a fost instituită o măsură de ocrotire judiciară se referă la contestarea hotărîrii privind instituirea măsurii de ocrotire judiciare”;

se completează cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins:

„(1¹) Restituirea apelului se decide de un complet de 3 judecători, fără citarea participanților la proces. Instanța de apel poate convoca participanții la proces în ședință prealabilă doar în cazul stabilit la alin. (1) lit. b).”

125. Articolul 370 va avea următorul cuprins:

„Articolul 370. Pregătirea cauzei pentru dezbateri judiciare

(1) Instanța de apel efectuează, în termen de pînă la două luni de la data încheierii de intentare a procedurii de apel, actele procedurale în vederea pregătirii cauzei pentru dezbateri în conformitate cu art. 185 și art. 186. Referințele cu toate anexele se depun în atîtea copii cîți participanți la proces sînt, plus o copie pentru instanța de apel, inclusiv, după caz, prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, cu semnătură electronică avansată calificată.

(2) În cazul în care, în cadrul pregătirii cauzei pentru dezbateri judiciare, participantul la proces depune cererea de emitere a hotărîrii suplimentare, instanța de apel transmite primei instanțe copia certificată sau electronică a dosarului, dacă comunicarea se face prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, pentru soluționarea cererii respective. Instanța de apel va examina în continuare cauza civilă, însă pînă la pronunțarea hotărîrii suplimentare se amîină pledoariile.”

126. Articolul 372:

alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Părțile și alți participanți la proces au dreptul să prezinte noi probe dacă acestea respectă prevederile articolului 119¹ alineatul (2) sau dacă acestea nu au fost reclamate de către instanța de fond la cererea participanților la proces sau dacă au fost restituite în mod nejustificat de către prima instanță.”;

alineatele (1¹) și (1²) se abrogă.

127. La articolul 373, alineatul (4) se abrogă.

128. Articolul 376:

se completează cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins:

„(1¹) Apelul împotriva hotărîrilor emise în cazul cererilor cu valoare redusă se examinează, în procedură scrisă sau cu citarea participanților la proces, în condițiile examinării cauzei în primă instanță.”;

alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Lista cauzelor care se examinează în apel se afișează pînă la ședința de judecată.”

129. Articolul 379 va avea următorul cuprins:

„**Articolul 379.** Efectul neprezentării în ședință de judecată a participantului la proces

(1) Dacă se constată că participantului la proces nu i s-a comunicat cererea de apel, probele noi și referințele, instanța de apel dispune amînarea procesului.

(2) Neprezentarea în ședința de judecată a apelantului sau a intimatului, a reprezentanților acestora, precum și a unui alt participant la proces, citați legal despre locul, data și ora ședinței, nu împiedică judecarea apelului.”

130. La articolul 383, alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) După explicațiile participanților la proces, instanța de apel verifică probele administrate în instanța de fond și cele prezentate în instanța de apel în condițiile articolului 372.”

131. Articolul 385:

alineatul (1) devine alineat unic;

alineatul (2) se abrogă;

alineatul unic litera d) la propoziția a doua după cuvintele „în prima instanță” se completează cu cuvintele „doar o singură dată.”.

132. Articolul 387 se completează cu litera e) cu următorul cuprins:

„e) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională.”

133. Articolul 389:

la alineatul (1), cuvintele „susținerilor orale” se substituie cu cuvântul „pledoariilor”;

alineatul (4) se completează în final cu cuvintele „și se publică pe pagina web oficială a instanței de judecată”

134. Articolul 390 se completează cu alineatul (3¹) cu următorul cuprins:

„(3¹) În cazul casării sau modificării hotărârii primei instanțe, instanța de apel se expune asupra măsurilor de asigurare a acțiunii aplicate, precum și, după caz, asupra întoarcerii executării.”

135. La articolul 423 alineatul (1¹), cuvintele „împreună cu dosarul” se substituie cu cuvintele „împreună cu copia certificată a dosarului sau prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor”.

136. La articolul 424 alineatul (3), cuvintele „rămân irevocabile de la momentul emiterii.” se substituie cu cuvintele „nu se supun nici unei căi de atac.”

137. Articolul 426:

alineatul (1) se abrogă;

alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Recursul împotriva încheierii se examinează în termen de 2 luni într-un complet din 3 judecători, pe baza copiei certificate sau electronice a dosarului, a recursului și a referinței la recurs, fără examinarea admisibilității și fără participarea părților.”

138. Articolul 426¹:

alineatul unic devine alineatul (1);

la alineatul (1), litera a) va avea următorul cuprins:

„a) cererea de recurs a fost depusă în afara termenului legal, iar recurentul nu solicită repunerea în termen sau instanța de recurs a refuzat să efectueze repunerea în termen”;

se completează cu litera f) cu următorul cuprins:

„f) cererea de recurs nu corespunde prevederilor art. 437 alin. (1)”;

se completează cu alineatul (2) cu următorul cuprins:

„(2) Recursul împotriva încheierii judecătorești se restituie în baza a cel puțin unuia din temeiurile prevăzute de alin. (1), printr-o încheiere care nu se supune nici unei căi de atac.”

139. Articolul 427:

litera b) va avea următorul cuprins:

„b) să admită recursul și să caseze integral sau parțial încheierea, restituind spre rejudecare problema soluționată prin încheierea casată”;

la litera c), cuvintele „problema în fond” se substituie cu cuvintele „problema respectivă”.

140. Articolul 429:

alineatul (4) va avea următorul cuprins:

„(4) Nu pot fi atacate cu recurs:

a) deciziile de trimitere a cauzei la rejudicare care nu se supun nici unei căi de atac;

b) hotărârile în privința cărora apelul a fost retras în modul prevăzut la art. 374;

c) deciziile emise de instanța de apel, fără drept de recurs.”;

se completează cu alineatul (5) cu următorul cuprins:

„(5) Nu pot fi atacate cu recurs hotărârile în a căror privință persoanele indicate la art. 430 nu au folosit calea apelului prevăzută de lege. Persoana care nu a folosit apelul poate ataca cu recurs decizia instanței de apel prin care i s-a înrăutățit situația, în partea care se referă la înrăutățirea situației. O hotărâre susceptibilă de apel și de recurs poate fi atacată, în cadrul termenului de apel, direct cu recurs, dacă părțile consimt expres, prin înscris autentic sau prin declarație verbală, data în fața instanței de fond și consemnată în proces-verbal. În acest caz, recursul poate fi exercitat numai pentru încălcarea sau aplicarea eronată a normelor de drept material.”

141. La articolul 432:

alineatul (2) se completează cu litera e) cu următorul cuprins:

„e) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională.”;

la alineatul (5), cuvintele „și în toate cazurile” se exclud.

142. Articolul 433: se completează cu litera e) cu următorul cuprins:

„e) recursul este depus împotriva unui act ce nu se supune recursului, cu excepția cazurilor prevăzute de art. 429 alin. (5)”.

143. La articolul 434, alineatul (1) se completează în final cu textul „, , dacă legea nu prevede altfel”.

144. Articolul 436 se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Cererea de recurs cu toate anexele se poate depune în format electronic prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor, cu semnătură electronică avansată calificată.”

145. La articolul 438, alineatele (2) și (2²) vor avea următorul cuprins:

„(2) Dacă cererea de recurs conține temeiurile recursului, dar lipsesc unele date prevăzute de art. 437 alin. (1) lit. a), b), c) sau e), completul din 3 judecători emite o încheiere, care nu se supune nici unei căi de atac, de a nu da curs cererii de recurs și acordă recurentului un termen rezonabil pentru înlăturarea deficiențelor. Dacă recurentul înlătură deficiențele în cadrul termenului acordat, recursul se consideră depus la data prezentării inițiale. Dacă cererea de recurs nu este semnată, nu conține temeiurile recursului sau recurentul nu înlătură

deficiențele cererii de recurs în cadrul termenului acordat, completul din trei judecători o restituie în termen de 10 zile de la data înregistrării.”;

„(2²) Dacă demersul privind scutirea plății taxei de stat a fost respins, completul din trei judecători dispune, printr-o încheiere nesusceptibilă de atac, de a nu da curs cererii, recurentului acordându-i-se un termen rezonabil pentru achitarea taxei de stat. Dacă recurentul îndeplinește în termen indicațiile din încheierea judecătorească, recursul se consideră depus la data prezentării inițiale. În caz contrar, completul din 3 judecători, printr-o încheiere care nu se supune nici unei căi de atac, restituie cererea de recurs.”

146. Articolul 445:

la alineatul (1):

literele a) și c) vor avea următorul cuprins:

„a) să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel și, după caz, hotărârea primei instanțe, precum și încheierile atacate cu recurs”;

„c) să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel, o singură dată, dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs”;

la litera c¹), propoziția a doua va avea următorul cuprins: „La solicitarea participanților la proces, instanța de recurs poate trimite cauza spre rejudecare în prima instanță, o singură dată, în cazul prevăzut la art. 432 alin. (3) lit. b)”;

alineatul (2¹) se abrogă.

147. Se completează cu articolul 445¹ cu următorul cuprins:

„**Articolul 445¹. Încetarea procedurii de recurs**

Instanța de recurs dispune printr-o încheiere care nu se supune nici unei căi de atac, încetarea procedurii de recurs, din oficiu sau la cerere, dacă după declararea admisibilității recursului se constată existența unuia dintre temeiurile prevăzute la art. 433.”

148. Articolul 446:

alineatul unic devine alineatul (1);

se completează cu alineatul (2) cu următorul cuprins:

„(2) Doar încheierile de încetare a procesului conform art. 265 lit. c) și d), precum și cele prin care se respinge acțiunea ca fiind tardivă conform art. 186¹ se pot supune revizuirii. Încheierile judecătorești care nu se referă la fondul cauzei, precum și deciziile emise în privința acestora nu se supun revizuirii. Doar în aceste cazuri încheierile de inadmisibilitate a revizuirii nu se supun nici unei căi de atac.”

149. La articolul 447, litera c) va avea următorul cuprins:

„c) Agentul guvernamental, precum și subiecții de la lit. a) și b), în cazurile prevăzute la art. 449 lit. g) și h).”

150. La articolul 448, alineatele (3) și (4) se abrogă.

151. La articolul 449 litera e¹), cuvintele „sau Curtea Supremă de Justiție” se exclud.

152. La articolul 453:

alineatul (2) se completează în final cu textul:

„Instanța de competență căreia este calea de atac asupra fondului se va expune, din oficiu, asupra temeiniciei și legalității încheierii de admisibilitate a revizuirii. Dacă încheierea de admitere a cererii de revizuire se casează, instanța va admite calea de atac exercitată, casînd, din oficiu, și actul de dispoziție emis ca urmare a reexaminării cauzei după revizuire.”;

alineatul (5) se abrogă;

la alineatul (6), cuvintele „în apel, în recurs sau în primă instanță, după caz” se exclud;

se completează cu alineatul (6¹) cu următorul cuprins:

„(6¹) În cazul în care o hotărîre examinată anterior în apel și în recurs a fost supusă revizuirii, cauza se trimite, după admiterea cererii de revizuire, la rejudecare în apel, sau, după caz, în recurs, în cazul în care eroarea judiciară poate fi corectată de către instanța de recurs. În cazul prevăzut la art. 449 lit. c) cauza se trimite, după casarea hotărîrii, la rejudecare în prima instanță.”

153. La articolul 459, alineatul (4) va avea următorul cuprins:

„(4) Instanța sesizată verifică din oficiu competența sa de a soluționa cauza cu element de extraneitate și, în cazul în care constată că nu este competentă nici aceasta și nici o altă instanță din Republica Moldova, refuză acceptarea cererii conform art. 169 alin. (1) lit. a) sau încetează procesul conform art. 265 lit. a) din prezentul cod.”

154. La articolul 461 alineatul (2) litera b), cuvintele „declararea incapacității totale sau parțiale” se substituie cu cuvintele „înstituirea măsurii de ocrotire”.

155. Articolul 487 se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Prezentul capitol se aplică în modul corespunzător și procedurii de confirmare a tranzacțiilor încheiate nemijlocit de către părți pentru a preveni un proces ce poate să înceapă.”

Art. IV. – Codul de executare al Republicii Moldova nr. 443-XV din 24 decembrie 2004 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 214–220, art. 704), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 18, alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Cererea de repunere în termen se examinează pe baza dosarului și/sau a materialelor anexate la cerere. Instanța care examinează cererea poate dispune

citarea participanților la proces pentru a se pronunța cu privire la temeiurile invocate în cerere.”

2. La articolul 19, alineatul (2) se completează în final cu textul: „Cererea de eliberare a duplicatului titlului executoriu se examinează pe baza dosarului și/sau a materialelor anexate la cerere. Instanța care examinează cererea poate dispune citarea participanților la proces pentru a se pronunța cu privire la temeiurile invocate în cerere.”

3. La articolul 20, alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Instanța de judecată poate, din oficiu sau la cererea participanților la proces ori a executorului judecătoresc, să corecteze greșelile sau omisiunile din titlul executoriu privitor la datele de identificare și la cele fiscale (bancare) ale părților, calitatea procesuală, orice alte erori materiale sau de calcul evidente, care nu schimbă esența dispozitivului hotărârii. Problema corectării unor astfel de greșeli se soluționează pe baza dosarului și/sau a materialelor anexate la cerere. Instanța care examinează cererea poate dispune citarea participanților la proces și a executorului judecătoresc pentru a se pronunța cu privire la temeiurile invocate în cerere.”

4. La articolul 27, alineatul (2) se abrogă.

5. La articolul 60 alineatul (4), textul „art. 61 lit. b) și e)” se substituie cu textul „art. 61 lit. b), e) și f)”.

6. La articolul 64, alineatul (1) se completează în final cu textul:

„Demersul executorului judecătoresc privind interdicția temporară de a părăsi țara se examinează pe baza materialelor anexate la demers, fără participarea părților. Instanța care examinează demersul poate dispune citarea părților și a executorului judecătoresc pentru a se pronunța cu privire la temeiurile invocate în demers.”

7. La articolul 72, alineatul (1) se completează la final cu textul:

„Demersul executorului judecătoresc privind căutarea debitorului se examinează pe baza materialelor anexate la demers. Instanța care examinează demersul poate dispune citarea participanților la proces și a executorului judecătoresc pentru a se pronunța cu privire la temeiurile invocate în demers.”

8. La articolul 73, alineatul (1) se completează în final cu textul:

„Demersul executorului judecătoresc privind aducerea forțată a debitorului se examinează pe baza materialelor anexate la demers. Instanța care examinează demersul poate dispune citarea participanților la proces și a executorului judecătoresc pentru a se pronunța cu privire la temeiurile invocate în demers.”

9. La articolul 79, alineatul (1) se completează cu punctul 4) cu următorul cuprins:

„4) depunerii cauțiunii la exercitarea cererii de apel în afara termenului legal.”

10. La articolul 144 alineatul (6), sintagma „alin. (4)” se substituie cu sintagma „alin. (5)”.

11. Articolul 163:

alineatele (1), (6) și (7) vor avea următorul cuprins:

„(1) Reclamațiile din cererea privind contestarea actelor de executare întocmite de executorul judecătoresc sau a acțiunilor/inacțiunii acestuia se înaintează împotriva creditorului sau debitorului. Cererea se judecă în condițiile Codului de procedură civilă. Executorul judecătoresc atras din oficiu în calitate de intervenient accesoriu este obligat să prezinte instanței de judecată copia certificată a procedurii de executare și să dea explicații scrise referitoare la actele contestate.”;

„(6) Încheierea judecătorească prin care s-a constatat refuzul neîntemeiat al executorului judecătoresc de a întocmi/a efectua un anumit act și prin care s-a dispus obligarea acestuia la îndeplinirea actului respectiv se execută de către executorul judecătoresc imediat sau în termenul stabilit de instanța de judecată.

(7) În cazul neexecutării fără motive întemeiate a cerinței instanței de judecată privind prezentarea copiei certificate a procedurii de executare, de prezentare a explicațiilor scrise sau în cazul neexecutării în termen a încheierii judecătorești indicate la alin. (6), executorul judecătoresc se sancționează de instanța de judecată cu amendă de pînă la 50 unități convenționale. Încheierea instanței de judecată privind aplicarea sancțiunii este executorie din momentul emiterii și poate fi atacată cu recurs odată cu încheierea prin care se soluționează cererea privind contestarea actelor de executare.”;

se completează cu alineatul (3²) cu următorul cuprins:

„(3²) Dacă se contestă cuantumul onorariului executorului judecătoresc, reclamația se înaintează împotriva acestuia.”

12. Articolul 164 se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) Acțiunea de ridicare a sechestrului depusă de terți se examinează în procedură contencioasă în condițiile Codului de procedură civilă. Hotărîrea judecătorească poate fi contestată cu apel. Decizia instanței de apel nu se supune recursului, fiind definitivă și irevocabilă de la pronunțare.”

Art. V. – La art. 14 alineatul (1) prima propoziție din Legea nr. 325 din 23 decembrie 2013 privind evaluarea integrității instituționale (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 277-287, art. 586), se completează în final cu cuvintele „care este competentă în conformitate cu prevederile art. 343⁶ din Codul de procedură civilă”.

Art. VI.

(1) Prezenta lege intră în vigoare la 1 ianuarie 2018.

(2) Prevederile ce se referă la circulația actelor procedurale prin intermediul Programului integrat de gestionare a dosarelor intră în vigoare odată cu crearea condițiilor de implementare.

(3) Guvernul, în termen de 12 luni, va adopta actele normative necesare pentru implementarea prezentei legi.

(4) Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225-XV din 30 mai 2003, cu modificările ulterioare, inclusiv cele aduse prin prezenta lege, se va republica în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președintele Parlamentului

NOTA INFORMATIVĂ
la proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative
(simplificarea Codului de procedură civilă)

1. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite prin implementarea noilor reglementări

În Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova 2016-2018, la Capitolul „Justiția și Drepturile omului”, ca acțiuni prioritare se menționează asigurarea continuității și finalității reformelor în justiție, prin diminuarea duratei proceselor de judecată, inclusiv prin simplificarea procedurilor în cazul unor tipuri de acțiuni civile (reducerea numărului de trepte de contestare a hotărârilor judecătorești), precum și analiza sistemului căilor de atac, pentru eficientizarea mecanismelor și asigurarea participanților la proces a dreptului de apărare și publicitatea ședințelor de judecată.

Mai mult decât atât, Legea pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare "Moldova 2020" nr. 166/11.07.2012, la capitolul Justiție: Responsabilă și Incoruptibilă, secțiunea „Viziune Strategică”, se menționează că reducerea amînărilor de judecată va avea un efect similar, atât direct – asupra costurilor suportate de cetățeni și de mediul de afaceri, cât și indirect – asupra climatului investițional și atractivității țării.

Conform Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2016-2018, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 890 din 20 iulie 2016, în sarcina Ministerului Justiției este pusă realizarea următoarelor acțiuni, pe care proiectul le cuprinde:

1. Diminuarea duratei proceselor de judecată, prin simplificarea procedurilor în cazul unor tipuri de acțiuni civile (inclusiv reducerea numărului de trepte de contestare a hotărârilor judecătorești, introducerea obligatorie a medierii, pentru un anumit tip de litigii civile);

2. Instituirea unor proceduri simplificate pentru accesul mediului de afaceri la justiție;

3. Analiza sistemului căilor de atac și modificarea, după caz, a cadrului normativ, pentru eficientizarea mecanismelor și asigurarea participanților la proces a dreptului de apărare și publicitate a ședințelor de judecată.

Un sistem judiciar viabil reprezintă principala componentă a societății democratice, deoarece el vizează toate domeniile vieții sociale. Iată de ce problemele înfăptuirii justiției în Republica Moldova rămân un deziderat important, care merită atenție, și consolidarea eforturilor comune în vederea reafirmării imaginii țării pe plan internațional, inclusiv în contextul vectorului de integrare europeană.

În contextul tendințelor europene, proiectul de lege propus spre analiză a fost realizat cu suportul Fondului de Bună Guvernare (GGF), inițiat de Guvernul Marii Britanii pentru a acorda asistență în domeniul reformelor, Republica Moldova fiind vizată. Programul de asistență în domeniul reformelor Marea Britanie - Republica Moldova este coordonat de PricewaterhouseCoopers Marea Britanie și PricewaterhouseCoopers Moldova, în cooperare cu D&B DAVID și BAIAS S.C.A. (România), Centrul Analitic „Expert-Grup”, în strînsă colaborare cu Ambasada Marii Britanii din Chișinău. Programul își propune susținerea măsurilor anticorupție, îmbunătățirea mediului de afaceri, reforma justiției, reformele din sectoarele-cheie, consolidarea statului de drept și acordarea suportului pentru presa independentă.

În sens strict, proiectul de lege privind modificarea și completarea unor acte legislative își propune să îmbunătățească ariile care creează anumite dificultăți la soluționarea cauzelor civile, și anume se concentrează pe următoarele arii de intervenție:

- Îmbunătățirea pregătirii pricinii pentru dezbateri;
- Introducerea procedurilor simplificate și urgente pentru anumite cauze civile;

- Introducerea unor prevederi anti-abuz, inclusiv reguli stricte pentru depunerea probelor și a obiecțiilor/referinței;
- Îmbunătățirea căilor de atac.

Instanțele de judecată din Republica Moldova au un rol esențial pentru întreprinzători, deoarece acestea interpretează prevederile legii și asigură protecția drepturilor economice ale acestora. Eficiența și transparența instanțelor de judecată încurajează noile relații de afaceri, din perspectiva că investitorii consideră că se pot baza pe sistemul judiciar în caz de neplată a unor datorii. Procesele de judecată examinate în termene restrânse sunt esențiale pentru întreprinderile mici, care nu tot timpul dispun de resurse suficiente pentru a rămâne în activitate sau de timpul necesar pentru așteptarea rezultatului unui proces de judecată îndelungat.

În măsură egală, proiectul de lege urmărește să corespundă cerințelor de previzibilitate a procedurilor judiciare care decurg și din Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, și implicit jurisprudența C.E.D.O. Ținând cont de sistemul justiției naționale, proiectul are în vedere eliminarea deficiențelor care au condus la hotărâri ale C.E.D.O. de condamnare a Republicii Moldova, atât pentru decizii judecătorești eronate, cât și pentru prejudicii cauzate de durată excesivă a procesului judiciar.

Din această perspectivă, proiectul are în vizor și găsirea unor soluții și remedii pentru eliminarea deficiențelor sistemului judiciar. Ținând cont că preocuparea esențială de asigurare a celerității soluționării cauzelor, concomitent cu îmbunătățirea calității actului de justiție, propunerile urmăresc să răspundă, atât în mod direct, cât și prin efectele preconizate, indiferent dacă este vorba de simplificarea formelor procedurale sau clarificarea căilor de atac, fapt ce are scop de responsabilizare a participanților la proces.

La baza proiectului s-a ținut cont de reforme similare din țări, precum: Kazahstan, Georgia, România, Estonia, Lituania, Letonia, Slovacia. Acestea au fost analizate și de care s-a ținut cont la redactarea proiectului de lege. Ele au servit în calitate de model pentru analiza prevederilor reformante și au fost punctul de pornire pentru prezentul proiect de lege. În vizorul proiectului au fost luate și bune practici evidențiate de țările UE, în mod special cadrul legal din Marea Britanie, Franța, Germania, Elveția.

Modificările propuse la Codul de procedură civilă și la cadrul conex au luat în vizor și proiectul Ministerului Justiției în proces de implementare care se referă la sistemul e-dosar. Scopul acestui sistem este eficientizarea și utilizarea funcțională a sistemului judiciar informațional pentru a reduce erorile și intervențiile în procesul managerial. În acest sens modificările au acoperit și partea sistemului menționat, astfel încât să existe o sinergie între funcționalitatea sistemului și cadrul legal, mai ales în sectorul depunerii actelor la instanța de judecată.

Reieșind din dezideratele menționate mai sus și din perspectiva că există posibilitatea îmbunătățirii cadrului legal de soluționare a cauzelor civile, se propune ca prin prisma proiectului de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, acest scop să fie atins.

II. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

1. Completarea normelor legale în vederea reducerii abuzurilor de procedură, excluderii posibilităților de tergiversare a procesului civil și optimizării duratei de examinare a cauzelor civile.

Urmărind desfășurarea cu celeritate a procesului, proiectul prevede câteva reguli care să prevină încercările de tergiversare. Astfel proiectul pune accentul pe caracterul excepțional al amânărilor pe care le poate acorda instanța de judecată. De asemenea, sunt prevăzute reguli riguroase privind strămutarea cauzelor și recuzarea judecătorilor, invocarea excepției de neconstituționalitate, instrumente procesuale folosite cel mai adesea

pentru tergiversarea proceselor.

Scopul modificărilor propuse este evitarea amînărilor repetate, accentul fiind pus pe responsabilizarea justițiabililor pentru propriile procese, dînd expresie totodată principiului disponibilității care guvernează procesul civil.

Este un fapt notoriu că durata procedurilor judiciare este recunoscută ca un obiectiv prioritar al CtEDO legat de drepturile omului și de supremația legii. Instanțele trebuie să soluționeze volumul de cauze într-un termen rezonabil, astfel cum este prevăzut în articolul 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale. Cu toate acestea, durata excesivă a procedurii judiciare reprezintă o problemă importantă în majoritatea țărilor europene.

Și în acest sens, proiectul de lege are drept scop îmbunătățirea calității procesului civil prin introducerea unor norme care instituie proceduri judiciare mult mai flexibile și mai prompte, modificarea normelor de procedură care pot fi cu ușurință manipulate sau folosite în mod abuziv de către participanți pentru a cauza amînarea și tergiversarea procesului.

În această ordine de idei, proiectul își propune drept scop promovarea unui rol mai activ al instanțelor judecătorești în administrarea cauzelor civile, în special, prin accentuarea și lărgirea pîrghiilor de sancționare.

Soluțiile de reglementare din proiect sunt concentrate asupra eliminării procedurilor care pot fi oportunist utilizate de către părți, precum și asupra excluderii amînărilor cauzate de părți, participanți la proces, reprezentanți, experți judiciari și alți subiecți. Proiectul de lege redresează procedurile care *de facto* tergiversează examinarea continuă a cauzelor civile (de exemplu, procedura examinării recuzării, a ridicării excepțiilor de neconstituționalitate, a recursurilor separate, cum ar fi cele împotriva încheierilor referitoare la asigurarea acțiunii, aplicarea amenzii judecătorești, etc). În astfel de situații, proiectul oferă diferite soluții: în unele situații cererea de recurs declarată împotriva încheierii se examinează în paralel cu examinarea cauzei civile în fond fără a afecta continuitatea ședinței de judecată, în alte situații a fost exclusă posibilitatea contestării separate cu recurs a unor încheieri judecătorești (de exemplu, încheierile de neimplicare în proces a intervenienților principali, accesorii, a coparticipanților etc).

Soluțiile propuse în cadrul proiectului urmăresc descurajarea conduitei premeditate sau oportuniste a părților și a altor participanți la procesul civil, prin aplicarea de sancțiuni, prin ordonarea termenelor de invocare a excepțiilor de procedură, a termenelor de prezentare a probelor sub sancțiunea decăderii din drepturi, instituirea caracterului excepțional al prezentării probelor după expirarea termenului stabilit de instanța de judecată.

La fel, urmărind aceeași logică, de optimizare a duratei procedurilor judiciare, proiectul propune dreptul instanței de judecată (judecătorului) de a prelungi termenul de procedură stabilit de judecător doar o singură dată pentru același temei, dreptul instanței de apel de a remite doar o singură dată cu acordul părților pricina la rejudecare din cauza citării defectuoase, dreptul instanței de recurs de a remite pricina la rejudecare doar o singură dată.

În acest sens au fost analizate și sintetizate realitățile naționale la normele relevante ale României (care stabilesc că formularea unei cereri de recuzare nu determină suspendarea judecării, cu toate acestea, pronunțarea soluției va avea loc după soluționarea cererii de recuzare; sau aplicarea sancțiunilor în caz de formulare, cu rea-credință, a unei cereri de recuzare sau de strămutare; ori în cazul în care se declară apel sau, după caz, recurs împotriva unei încheieri cu privire la care există o chestiune litigioasă asupra admisibilității atacării pe cale separată a încheierii, cererea de exercitare a căii de atac se înaintează instanței superioare împreună cu o copie de pe încheierea atacată, certificată de grefa instanței), Georgia (prevede depunerea cererii de recuzare la etapa pregătirii pricinii, la altă etapă e posibil doar dacă temeiul de recuzare a apărut ulterior), Estonia (judecătorul a cărei recuzare se cere, pînă la examinarea cererii de recuzare, poate îndeplini doar acte

procesuale care nu pot fi amânate și care nu sunt decisive pentru pricina civilă respectivă) sau Lituania (pînă la examinarea recuzării pot fi efectuate doar acțiunile procesuale urgente/imediate, sau în cazul asigurării acțiunii depunerea recursului împotriva încheierii nu trebuie să suspende examinarea pricinii civile).

Totodată, în punctele 1 și 3 ale Art. III din proiect se includ expres, în calitate de izvor de drept - hotărârile și deciziile Curții Europene a Drepturilor Omului. Aceasta se justifică prin faptul că Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și Protocoalele adiționale la ea, este un tratat internațional care constituie o parte integrantă a sistemului legal intern și prevederile ei se aplică direct ca o oricare altă lege a Republicii Moldova. Convenția are prioritate față de restul legilor interne care îi contravin. Convenția europeană se interpretează prin prisma jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO). În sensul art. 46 din Convenția Europeană, hotărârile CEDO au forță obligatorie.

2. Crearea unui nou mecanism de examinare a cauzelor civile cu valoare redusă

În scopul clarificării rapide și eficiente a unor tipuri de situații litigioase, ca și noutate, Codul de procedură civilă vine cu o reglementare distinctă a procedurii în cazul cererilor cu valoare redusă.

Numărul extrem de mare a cauzelor civile deduse judecării împovărează instanțele, afectează calitatea și durata examinării, consumînd în mod excesiv resursele statului pentru înfăptuirea justiției. Chiar fiind de valoare diferită cauzele civile impun respectarea aceluiași norme de procedură care deseori se dovedesc a fi formale, dar costisitoare: este vorba de citarea părților, audierea acestora, numeroase amînări de proces etc. În funcție de materialul probant, care în procesul civil este preponderent format din înscrisuri, audierea părților în cazul cererilor de valoare redusă ar trebui dispusă doar în cazurile în care instanța apreciază necesar. De aceea se justifică posibilitatea examinării și soluționării unor categorii de cauze civile în procedură scrisă în două niveluri de jurisdicție dacă valoarea acestora este redusă. Valoarea redusă este stabilită la discreția statului, în proiect fiind propusă suma de 10 salarii medii pe economie prognozate la data sesizării instanței fără dobînzi, penalități și cheltuieli de asistență juridică. În acest scop se propune completarea Codului de procedură civilă cu un nou capitol XXI¹, cuprinzînd art. 276²-276⁴.

Este de menționat că această procedură a avut drept model prevederile Regulamentului Parlamentului European și Consiliului nr. 861/2007 privind stabilirea unei proceduri europene cu privire la cererile cu valoare redusă. Domeniul de aplicare este circumscris pentru litigiile avînd ca obiect creanțe a căror valoare nu depășește 2.000 euro. Reglementarea propusă similară pentru Codul de procedură civilă al Republicii Moldova stabilește cuantumul de 10 salarii medii pe economie prognozate la data sesizării instanței, ceea ce este în spiritul Regulamentului menționat și tendinței de integrare europeană a Republicii Moldova.

Bunele practici și reglementările asemănătoare au fost preluate din state similare situației Republicii Moldova, precum Estonia (art. 405¹ din Codul de procedură civilă prevede procedura de examinare a cererilor cu valoare redusă), sau Lituania (prevederile legale prevăd o procedură scrisă doar dacă valoarea acțiunii nu depășește 1.000 de litas (aprox. 6300 lei), și dacă niciuna dintre părți nu este împotriva; pentru litigiile privind proprietatea, procedura scrisă este aplicabilă acțiunilor valoarea cărora e mai mică de 5.000 litas (aprox. 32.000 MDL). Legislația Elveției stabilește o procedură simplificată pentru acțiunile valoarea cărora nu depășește 30.000 franci (app. 600.000 lei). Adițional, sunt stabilite limite pentru exercitarea căilor de atac - nu există recurs împotriva deciziilor instanței de apel, atît pe tipuri de litigii, cît și pentru valoarea creanței, apelul fiind admis doar pentru creanțele a căror valoare depășește 10.000 franci (aprox. 200.000 MDL). În Franța, prin Decretul nr. 2016-285 din 9 martie 2016 cu privire la procedura simplificată de

recuperare a creanțelor reduse, care completează dispozițiile Codului procedurilor civile de executare, a fost introdusă o procedură simplificată de obținere a unui titlu executoriu în cazul creanțelor de valoare redusă, care presupune însă consimțământul debitorului de a încheia un acord de plată. Decretul definește creanțele reduse ca cele care nu depășesc valoarea de 4.000 EUR (incluzând principalul și dobânzile). Similar, legislația Marii Britanii prevede o procedură simplificată pentru cererile cu valoare redusă - se consideră cu valoare redusă cererile cu valoare financiară – 5.000 lire (aprox. 125.000 lei).

3. Consolidarea rolului judecătorului la faza pregătirii pricinii pentru dezbateri judiciare

Deși în 2012 în Codul de procedură civilă a fost prevăzută posibilitatea redresării modului de administrare a probelor, astfel încât regula generală să determine participanții la proces să nu admită prezentarea de probe oricând pe parcursul procesului, ci pînă la termenele stabilite de instanța de judecată, oricum unele norme procedurale creau totuși teren favorabil pentru ca participanții la proces să abuzeze, invocînd tot dreptul la apărare. Într-o consolidare și eficientizare a acestor norme, proiectul propune ca peste tot în Codul de procedură civilă să fie menționată faza pregătirii pricinii pentru dezbateri ca fiind unica fază în care participanții la proces să prezinte toate probele necesare pentru soluționarea justă a cauzelor civile. Excepțiile potrivit cărora probele se pot prezenta mai tîrziu (în dezbateri judiciare sau în faza judecării apelului) sunt justificate de imposibilitatea obiectivă de respectare a termenelor, precum și de acordul expres al părților.

În acest sens s-a propus includerea în Codul de procedură civilă a art.119¹, ținînd cont de reglementările relevante din Kazahstan (este instituită regula de prezentare a probelor la etapa de pregătire a pricinii pentru examinare, iar prin excepție, pentru motive temeinice, părțile le pot prezenta și la etapa dezbaterilor judiciare), Letonia (în general stabilește un termen de 7 zile pentru prezentarea probelor pînă la ședința de judecată dacă nu a fost stabilit altfel, iar prezentarea ulterioară poate fi realizată ca urmare a unei justificări rezonabile), Elveția (prezentarea probelor în faza dezbaterilor judiciare este o excepție), Lituania (instanța este îndreptățită să nu accepte probe care ar fi putut fi prezentate anterior, iar prezentarea acestora mai tîrziu riscă să întîrzie examinarea pricinii, în același timp instanța de apel avînd dreptul de a refuza probele care au putut fi prezentate în fond). Relevant proiectului este și modelul Marii Britanii, prin care părțile decad din dreptul de utiliza anumite probe (ex. raportul expertului) dacă nu le-au prezentat în proces.

Totodată, în faza pregătirii pricinii pentru dezbateri urmează a fi epuizată posibilitatea invocării excepțiilor de procedură de către participanții la proces. Este vorba de solicitarea strămutării cauzei la o altă instanță, cererea de scoatere a cererii de pe rol sau de încetare a procesului urmare a încălcării ordinii de adresare în judecată sau ca efect al lipsei dreptului de adresare în instanță. În acest sens proiectul își propune reconsiderarea excepțiilor relative de procedură civilă care sunt aplicabile în interes privat. În special proiectul clarifică termenul și impactul procedural al invocării excepției de tardivitate. De aceea în privința cererilor depuse în instanță cu încălcarea termenului de prescripție extinctivă trebuie să fie examinată mai întîi problema tardivității la solicitarea părților interesate, și ulterior fondul cauzei, în condițiile în care instanța nu a respins cererea de repunere în termen sau nu a admis excepția de tardivitate. În acest sens a fost completat art.185.

Există reglementări și practici constante de aplicare a unor reguli similare, și anume în Georgia (în legislația căreia încheierea de strămutare nu poate fi contestată) sau România (strămutarea poate fi realizată în orice fază, însă cererile de strămutare repetate urmează a fi întemeiate pe împrejurări necunoscute la data soluționării cererii anterioare, sau alt exemplu este instituția „declinării de competență” (instituție inclusă în noțiunea de strămutare în sensul Codului de procedură civilă) care stabilește termene stricte pentru invocarea acesteia, ex. pînă la primul termen de judecată).

În partea ce ține de cererile tardive a fost făcută conexiune cu Codul civil, care a fost

ajustat în sensul specificării că litigiile care au tentă de încălcare a termenului de prescripție să fie examinate după procedura stabilită de Codul de procedură civilă.

4. Modernizarea regulilor de citare legală și de comunicare a actelor de procedură fără a exclude modalitățile clasice de citare și comunicare, precum și consolidarea responsabilității participanților la proces și a reprezentanților pentru absențele nemotivate la ședințe de judecată.

Utilizarea tehnologiei informaționale și a comunicării în mediul judiciar sporește eficiența administrării justiției. Rezolvarea la timp a litigiilor civile poate fi substanțial îmbunătățită prin utilizarea resurselor informaționale și a internetului, care facilitează schimbul de date și informații între instanța de judecată și părțile/participanții la proces. Din aceste considerente, proiectul de lege impune o utilizare mult mai intensă a tehnologiilor moderne în procesul civil prin includerea regulii prin care citațiile, cererea de chemare în judecată și actele de procedură se vor comunica autorităților publice, persoanelor juridice de drept privat și avocaților prin poșta electronică indicată în cererea de chemare în judecată sau în mandatul de avocat, cu excepția că citația și actele de procedură nu vor fi considerate ca fiind comunicate, în ipoteza în care nu există confirmarea recepționării mesajului electronic de către persoana vizată.

Această soluție de reglementare va economisi suficiente mijloace financiare (care la moment sunt cheltuite pentru trimiteri poștale) și timp pentru asistenții judiciari și grefieri, precum și va reduce timpul pierdut pentru corespondența fizică în procesul civil.

La fel, această soluție de reglementare poate fi lesne aplicată în privința avocaților deoarece, conform art. 32 alin. (1) lit. e) din Legea cu privire la avocatură nr.1260 din 19.07.2002 cabinetele avocaților și birourile asociate de avocați comunică Ministerului Justiției adresa electronică a biroului asociat sau a cabinetului avocatului. Adresa electronică este publicată și pe site-ul oficial al Ministerului Justiției, iar în caz de schimbare a ei, datele noi trebuie comunicate Ministerului Justiției. Prin urmare, adresa electronică a cabinetului avocatului sau a biroului de avocați este publică și cunoscută. Mai mult, conform Hotărârii Guvernului nr. 158 din 28.02.2013 cu privire la aprobarea formularului și modului de utilizare a mandatului avocatului și al avocatului stagiar un element obligatoriu al mandatului de avocat care urmează să fie completat de către avocat sau avocatul stagiar este adresa electronică a acestuia. Mai mult, conform art. 166 alin. (1) lit. b¹) și c¹) din Codul de procedură civilă, în cererea de chemare în judecată se indică poșta electronică a reclamantului și poșta electronică ale pârâtului, în cazul în care reclamantul dispune de aceste date.

Din aceste considerente, citarea avocaților și a autorităților publice ale căror adrese electronice sunt publice și cunoscute nu va ridica probleme de aplicabilitate. Persoanele juridice de drept privat vor putea fi citate la adresa electronică dacă aceasta va fi indicată în cererea de chemare în judecată (fiind cunoscută reclamantului) sau va fi adusă la cunoștința instanței de judecată în oricare alt mod acceptabil. Intenția citării prin e-mail vine și în contextul modernizării sistemului dosarului electronic, care permite tehnic vorbind expedierea informației despre cauza civilă.

Este de menționat că mai multe state aplică deja astfel de reguli. Aici putem evidenția Lituania (legislația căreia permite folosirea tehnologiilor informaționale referitor la citarea părților și reprezentanților), Kazahstan și Georgia (ambele state permit citarea prin poșta electronică), Elveția (citarea electronică fiind posibilă la acordul părților), Germania (instituie citarea electronică, drept confirmare a recepției considerându-se informația despre recepționarea mail-ului privind data și datele destinatarului) sau Slovacia (citația electronică se consideră primită de către destinatar după 3 zile de la expediere, indiferent dacă a fost citită poșta sau nu).

5. Instituirea unor reguli noi de aplicare a amenzilor judiciare.

Pentru a asigura un nivel suficient al eficienței procesului civil, orice tentativă de întârziere a procedurii, intenționată și conștientă, trebuie să fie descurajată. Din aceste motive, urmează să fie instituite sancțiuni procedurale pentru tergiversare și pentru comportamentul necooperant al participanților la proces și al reprezentanților acestora.

Soluțiile propuse vizează impunerea de sancțiuni pentru abuzurile procedurale. Astfel, se instituie dreptul instanței (în cazuri prevăzute expres) de a sancționa cu amendă judiciară părțile, participanții la proces, reprezentanții, alte persoane care nu sunt participanți, pentru fapte care constituie abuzuri și încălcări procesuale.

În spiritul soluțiilor propuse prin Recomandarea R(84)5, proiectul instituie reguli clare privind impunerea corectitudinii în conduita părților care abuzează de procedură cu scopul vădit de a întârzi procesul (inadmisibilitatea cererii de strămutare; anexarea la dosar, fără a se da curs, a recursurilor împotriva încheierilor judecătorești care se atacă odată cu fondul; formularea și examinarea cererilor de recuzare nu va afecta continuitatea ședinței de judecată etc).

În alt context este relevantă și legislația Slovaciei, potrivit căreia instanța de judecată poate amenda participanții la proces pentru depunerea abuzivă a cererilor care tergiversează procesul, în acest caz amenda fiind pînă la 500 euro.

6. Excluderea unor categorii de cauze civile din competența generală a instanțelor de judecată

Se propune excluderea din competența instanțelor judecătorești a examinării cererilor de desfacere a căsătoriei atunci cînd între soți nu există litigii referitoare la partajul proprietății comune în devălmășie, la întreținerea, educarea și domiciliul copiilor minori comuni sau înfiați de ambii soți sau la întreținerea soțului inapt de muncă. Lipsa obiectului litigios între părți ar facilita aplanarea situației dificile fără implicarea instanței de judecată, ceea ce ar salva, și timp și costuri, pentru sistemul judecătoresc.

În acest caz competența a fost transferată la oficiul de stare civilă în a cărui rază teritorială se află domiciliul unuia dintre soți.

7. Simplificarea procesului-verbal al ședinței de judecată

Existența procesului verbal al ședinței în format actual este urma sistemului anterior aplicat, care îngreunează procesul civil.

Curent toate ședințele de judecată se înregistrează audio, instanțele naționale fiind dotate cu mijloace tehnice în acest sens. Urmare a acestei realități, dublarea eforturilor instanței de judecată pentru a fixa acțiunile procesuale în detalii în acte scrise de către grefieri este depășită, impunînd necesitatea schimbării accentelor. Procesul-verbal, fără a se pierde ca valoarea unei probe scrise, urmează să conțină doar enumerarea cronologică a consecutivității acțiunilor procesuale îndeplinite de către participanții la proces și de către instanța de judecată. La materialele dosarului totuși urmează a fi anexate depozițiile martorilor, explicațiile expertului și ale specialistului dactilografiate și semnate. Doar în cazuri complexe, instanța va decide consemnarea rezumatului explicațiilor părților în procesul-verbal.

Relevante sunt legislațiile unor state, precum Kazahstanul (prevede posibilitatea alternativă de încheiere a unui proces-verbal deplin, cu toate detaliile în el, dar și a unui proces-verbal sumar, atunci cînd există înregistrare audio), Georgia (procesul-verbal se întocmește în mod deplin cînd nu este posibilitate de a fi înregistrată ședința), Estonia și Letonia (procesul-verbal va conține datele cele mai importante).

8. Simplificarea modului de examinare a cererilor în procedură specială

Majoritatea categoriilor de cauze civile care nu constituie litigii de drept, fiind adresate instanței pentru protejarea intereselor legitime, se judecă în procedură specială. Caracterul nelitigios al acesteia justifică existența unei singure căi de atac, absolut devolutive –

apelul. Excepție rămîne a fi procedura încuviințării adopției și a constatării faptelor cu valoare juridică, care urmare a complexității cauzei și a mizei acesteia pentru petiționar și persoanele interesate, necesită verificarea legalității inclusiv în ordine de recurs.

Similar normei descrise mai sus, legislația României stabilește că în cazul procedurilor speciale (ex. procedura sechestrului asigurător, procedura sechestrului judiciar, pentru procedura partajului, pentru cereri cu valoare redusă; procedura de evacuare; pentru procedura privitoare la înscrierea drepturilor dobândite în temeiul uzucapiunii) apelul este singura cale de atac.

9. Redresarea procedurii în ordonanță

Pentru evitarea utilizării defectuoase a mecanismelor legale simplificate, considerăm judicios necesar ca procedura în ordonanță să nu permită complicații de ordinul coparticipării procesuale pasive, însă să ofere judecătorului șansa să audieze debitorul și creditorul asupra caracterului incontestabil al creanțelor pretinse.

În acest scop ca și suport normativ au intervenit experiența unor state precum Estonia (procedura similară procedurii de ordonanță din Republica Moldova nu se aplică dacă pretenția depășește 6.400 euro) sau Franța (procedura ordonanței de plată este reglementată de art. 1405-1424 din Codul de procedură civilă francez).

10. Redresarea căilor de atac.

Introducerea instituției apelului incident asigură un echilibru și o egalitate de arme a apelantului și intimatului, conexarea recursurilor împotriva încheierilor cu apelurile pe fond ale aceleiași cauze civile, facilitează procedurile și evită pronunțarea de decizii disonante, limitarea rejudecării doar o singură dată, ceea ce responsabilizează atât instanțele de fond, cât și cele apel și recurs, excluderea încheierilor din obiectul revizurii despovărează instanțele de extensii artificiale ale procesului civil, eliminînd posibilitatea de a exercita această cale de atac în privința chestiunilor care nu se referă la fondul cauzelor civile.

În acest scop putem invoca prevederi relevate din legislația României care conține regula generală conform căreia pot fi supuse revizurii doar hotărârile pronunțate asupra fondului, în același timp legislația conturează exhaustiv anumite excepții de la regula generală, prin care pot fi supuse revizurii și hotărârile care nu evocă fondul.

11. Clarificarea modalității de implicare a instanței în procedura de executare silită

Executarea silită este parte integrantă a procesului civil, valoarea acesteia fiind incontestabilă pentru a nu lasă finalitatea justiției iluzorii. De aceea este justificată simplificarea și optimizarea termenelor, precum și reducerea la maxim a posibilităților de tergiversare a procesului civil. Similar incidentelor procedurale, implicarea instanței în procedura de executare silită se poate face în procedură scrisă. Examinarea diferitor incidente ale procedurii de executare fără citarea participanților la proces, doar în baza materialelor depuse în instanță va responsabiliza părțile procedurii de executare și va descuraja abuzurile.

Practica judiciară neuniformă în materia contestării actelor executorului judecătoresc impun stringent clarificarea statutului executorului judecătoresc în astfel de proceduri, precum și reglementarea actului de dispoziție care se adoptă de către instanța de judecată. Drepturile terților afectate prin acte ale executorului judecătoresc fiind pasibile de examinare în procedură generală, pot totuși să treacă doar prin 2 niveluri de jurisdicție, fără a fi supuse ulterior și recursului, decizia instanței de apel fiind definitivă și irevocabilă de la pronunțare.

Cazuri relevante prevederilor menționate sunt stabilite de Codul de procedură civilă a României (de ex. cererea de încuviințare a executării silite se soluționează prin încheiere,

fără citarea părților; iar în cadrul procedurii contestației la executare este adoptată o hotărîre ce poate fi atacată doar cu apel, iar numai ca excepție, în cazuri strict determinate, aceasta poate fi atacată în condițiile dreptului comun) sau a Lituaniei (stabilește posibilitatea condiționată a procedurii scrise în procedura de contestare a actelor executorului, instanța pronunțându-se printr-o încheiere).

III. Fundamentarea economico-financiară

Proiectul nu necesită cheltuieli suplimentare din contul bugetului de stat.

Impactul macro-economic

Proiectul de lege nu va avea un impact macroeconomic direct. Totuși putem anticipa că impactul asupra mediului de afaceri ca fiind pozitiv, pe termen mediu și în mod indirect.

Impactul asupra mediului de afaceri

Dezvoltarea relațiilor de afaceri specifice economiei de piață impune soluționarea cu rapiditate a litigiilor în această materie. Proiectul de lege este destinat îmbunătățirii calității și eficienței procesului de judecată și reducerii timpului pentru desfășurarea acestuia, cu impact nemijlocit și asupra relațiilor sociale ce țin de mediul de afaceri. De asemenea ordonarea procesului de judecată va avea o rezonanță puternică în planul încurajării reformelor economice.

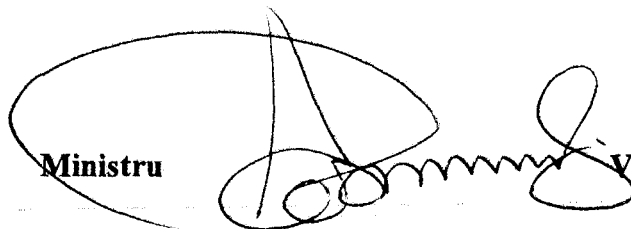
Impactul social

Din această perspectivă, proiectul de lege va avea și un impact puternic social din considerentul că îmbunătățirea calității și rapidității va avea reflecții directe de ordin social, percepția și încrederea societății civile fiind accentuate.

V. Respectarea transparenței decizionale

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239 din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul Hotărîrii Guvernului a fost plasat pe pagina web oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md, compartimentul *Transparența decizională*, directoriul *Proiecte de acte normative remise spre coordonare*.

Ministru

Vladimir CEBOTARI